

Korkuteli yöresi düğün geleneklerinin müzik folkloru açısından incelenmesi

Doç. Dr. Sevilay Gök*

Cem Savaş**

*Sorumlu Yazar, Akdeniz Üniversitesi Antalya Devlet Konservatuvarı, Türk Müziği Bölümü, Antalya, Türkiye.
Email: sevilaygok@akdeniz.edu.tr ORCID: 0000-0002-6635-718X

**Antalya Milli Eğitim Müdürlüğü, Temel Eğitim, Dijital İçerik Geliştirme Bölümü, Antalya, Türkiye.
Email: cemmymusic@gmail.com ORCID: 0000-0001-6228-2689

DOI 10.12975/rastmd.20231115 Submitted January 8, 2023 Accepted March 27, 2023

Öz

Korkuteli yöresi düğün geleneklerinin müzik folkloru açısından sunulduğu bu çalışmada, yöreye özgü kültürel dokuların öne çıkarılması, toplanan verilerin yazılı dokümanlara dönüştürülerek sonraki çalışmalara kaynaklık etmesi üzerine odaklanılmıştır. Bu çalışmada, Korkuteli yöresinde geleneksel anlayışlarla günümüze kadar gelmiş, özellikle elektriğin ve teknolojik imkânların sınırlı olduğu ya da yeni yeni kullanılmaya başlandığı dönemleri (1970-1980'li yıllar) kapsayan düğün örf ve adetlerinin birinci ağızdan yansıtılması amaçlanmıştır. İlgili veriler yöredeki kaynak kişilerle yapılan görüşmelerden ve elde edilen dokümanlardan yararlanılarak oluşturulmuştur. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması ve kültür analizi (etnografi/ etnografya) modeliyle desenlenen bu çalışmanın verileri betimsel analiz yapılarak çözümlenmiştir. Yöredeki düğünler; düğün öncesi, düğün süreci ve düğün sonrası olmak üzere üç aşamada değerlendirilmiş, düğün öncesi süreçte; kız isteme, dürü, oku/davetiye, düğün sürecinde; tongavut/tartala, keşkek dövme, yuka ağzı, ıspa/ıspayı/ıspahi ve düğünlerde oynanan oyunlar, çeyizaltı, maşala, güreş, kına, yas etme, kız alma (gelin alma), düğün sonrasında ise gelin yüzü yapıldığı belirlenmiştir. Geleneksel düğünler cuma, cumartesi ve pazar ya da salı, çarşamba ve perşembe olmak üzere üç gün yapılmakta, düğün öncesi hazırlıklar ve düğün sonrası yapılan ritüellerle süreç beş günü bulabilmektedir. Korkuteli'ne ait TRT Türk halk müziği arşivine kayıtlı dokuz türkü, Gülizar, Hicaz, Hüseyini, Uşşak ve Zirgüleli Hicaz olmak üzere beş farklı makam dizisi ile benzerlik göstermektedir ve kullanım sıklığı bakımından en yaygın görülen Gülizar makamı dizisidir. Türkülerde 2/4, 4/4, 6/2-9/2, 9/4, 7/8 ve 9/8 olmak üzere altı farklı ölçü sayısı kullanılmıştır ve bu ölçülerden en yaygını 9/8'dir. Türküler dört farklı ses sınırında görülmüştür ve ezgiler çoğunlukla sekiz ve dokuz ses sınırındadır. Türkülerin temaları çoğunlukla aşk-sevda ve gurbettir. Yörede, gelin olurken söylenen ve ölenin arkasından söylenen olmak üzere, kadınlar tarafından iki türlü ağıt yakılmaktadır. Ağıtların ritmik ve melodik bir yürüyüşü yoktur ve ağlama biçiminde söylenmektedir. Geleneksel kına ve düğünlerde kadın icracılar bakır leğen, erkek icracılar davul, zurna ve bağlama çalmaktadır. Sonuç olarak, Korkuteli yöresinde 1970-1980'li yıllardan günümüze kadar ulaşan bir zaman diliminde, geleneksel düğün adetleri ile müziklerinin belgelendirildiği ve bu bağlamda yöreye özgü dönemsel kültürel dokuların anlatıldığı, daha sonraki alan araştırmalarına kaynak olma niteliğinde bir çalışma sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler

düğün, gelenek, Korkuteli, müzik folkloru, Türk halk müziği

Giriş

Bireylerin yaşamında doğum, evlenme ve ölüm olmak üzere üç ana geçiş döneminin bulunduğu söylenebilir. Bu geçiş aşamaları, kişinin bulunduğu toplumdaki anlayış, inanç, gelenek, görenek ve adetlere göre değişiklik göstermektedir. “Bunların hepsinin amacı da kişinin bu “geçiş” dönemindeki yeni durumunu belirlemek, kutsamak, kutlamak, aynı zamanda da kişiyi bu sırada yoğunlaştığına inanılan tehlikelerden ve zararlı etkilerden

korumaktır” (Örnek, 2000:131). Geçiş dönemi içerisindeki adet, gelenek, görenek, ritüel ve törenlerin uygulanış biçimleri o toplumun geleneksel kültürünün bir parçasını meydana getirmektedir. Anadolu halkı için kutsal görülen, sosyal hayatı büyük oranda etkileyen bu geçiş dönemlerinden biri de düğündür. “Düğün kelimesi düğmek mastarından gelmektedir. Düğmek, bağlamak, düğümlemek demektir. Düğün, Çağatayca ve Uygurca düğüm anlamında kullanılmıştır. Anadolu ağızlarında ise

bugün bile yaşanan m/n değişiminin “düğüm” kelimesinin “düğün” olarak kabul görmesinde ve yaygınlaşmasında etkili olduğu görüşü yaygındır” (Yakıcı, 1991:33). “Dini, milli, hukuki ve kültürel değerlerle, mahremiyete dayalı sorumluluk duygusuna, sosyal hayatın özelliklerine göre biçim ve içerik kazanarak gelişen aile yapısı, evlenme ile teşkil edilir” (Öğüt Eker, 2000:92). Evlenme biçimleri, toplumların geleneksel bakış açılarına, ekonomik koşullarına, değer yargılarına, inançlarına ve sosyal konumlarına göre değişiklik göstermektedir. Her toplumda görücülük ya da kız isteme usulü ile evlenme görülürken, “kız kaçırma (gönüllü, zorla ya da dezmal kaçırması¹), beşik kertmesi, berder (bedel, kız değiş tokuşu), kepir (yaban değiş²) ve taygeldi³” (Örnek, 2000:186, 189) gibi değişik biçimlerde evlenme şekilleri de görülmektedir. Korkuteli’nde “sürüme⁴” adında kız kaçırma şekli de bulunmaktadır. “Günümüzde, gençlerin çocuk yaşta birbirlerine nişan takılması anlamında olan beşik kertmesi, evlilik olayı içindeki önemini kaybederken gerek geleneğin devam ettiği bölgelerde gerekse ekonomik şartların düğüne elverişli olmayışı sebebiyle kaçarak evlenme usulü yerini korumaktadır” (Yakıcı, 1992:29). Geleneksel bakış açısına sahip toplumlarda, evlilik yaşını belirleyen unsur biyolojik olarak gelişmiş olmaktır. Ergenlik dönemi öncelikli ölçütlerden biri sayılabilir. “Ülkemizde buluş çağı 10-14 yaşları arasında başlar. Gerek

kızda gerekse erkekte görülen birtakım biyolojik ve fizyolojik gelişmeler buluş çağının belirtileridir. Annelik ve babalık için gerekli olan bu gelişmeler, onların biyolojik ve sosyo-kültürel kişiliklerini geliştiren önemli belirtilerdir” (Örnek, 2000:189). Her ne kadar ergenlik (buluş) dönemindeki biyolojik gelişmeler evlenme koşullarını uygun hale getirirse de toplumumuzda çoğunlukla “evlilik yaşının başlangıcı, kızlar için 16 ila 17, erkekler içinse yaygın olarak askerlik dönüşü belirleyici olmuştur” (Erken, 2019: 158).

Anadolu toplumu evlenme olgusuna; yeni bir yuva kurma, kendilerinden sonraki neslin devamlılığını sağlama, sosyal ve ekonomik ortaklık oluşturma, sorumluluk bilinci geliştirme, evlenen bireylerin ailelerinin arasındaki kaynaşma ve akrabalık bağlarını kuvvetlendirme gibi sebeplerle oldukça büyük bir anlam ve değer yüklemiştir. Düğün denildiğinde yalnızca törensel coşku ve eğlence akıllara gelse de geleneksel düğün anlayışında eğlenmenin yanı sıra yeme içme, misafirperverlik, el sanatları, köy seyirlik oyunları, kıyafet, müzik, dans, kına, dua, yas etme, mâni okuma, gelin/güvey/okucu karşılama, gelin/güvey okşama gibi pek çok unsur yöresel farklılıklar göstererek karşımıza çıkmaktadır. Bu toplumsal uygulamalar kültürel bellek ürünleridir ve somut olmayan kültürel miras alanlarını meydana getirmektedir. “Kültürel bellek, genel anlamıyla toplumların geçmişlerine dair birikimleriyle olan bağlantılarını tekrarlamak suretiyle canlı tuttuğu ve bu birikimin kuşaklar arası aktarımını sağlayarak sürekli hale getirdiği kolektif kimliği oluşturan bellek türünü tanımlar. Bu anlamda toplumun geçmişteki anı ve tecrübelerini birlikte hatırlaması ve tekrarlaması, o topluma ait ortak bir kimliğin göstergesidir” (Akın, 2018: 104). “Kültür mirasları geçmişin tanıklarındır, bu yönleriyle geleceğin şekillenmesinde etkindir. Halk kültürü ürünleri halk arasında mayalandığı için, halkın kültür yapısını ve dokusunu ortaya koyar. Halk kültürü toplumsal yaşamda birlikteliği pekiştirici, dayanışmayı artırıcı özelliklerini sürdürerek bir işlev üstlenir, halkın kendi kültürüyle

¹ Bu âdete göre, kız çeşmede, yolda ya da evdeyken delikanlı kızın başörtüsünü (dezmalını) zorla çözüp kaçıtır. Başörtüsü kaçırılan kız gerçekten kaçırılıp, işgal edilmiş gibi sayılır ve oğlan ailesi kızın ailesiyle anlaşmak zorunda kalır (Örnek, 2000:186; Barlas, 1975:64’ten).

² Bekâr iki arkadaş, kendi aralarında anlaşarak kız kardeşlerini birbirlerine vermeye, yâni kızları kendi aralarında değiştirmeye karar verirler (Örnek,2000:188; Barlas, 1975:63’ten).

³ Dul kadının, eski kocasından olan çocukları da alarak dul bir erkekle ya da dul bir erkeğin eski karısından olan çocukları da alarak dul bir kadınla evlenme biçimi (Örnek,2000:188).

⁴ Kızı kaçırmak isteyen delikanlı “kızın hareketlerini yakından inceler, öyle yer seçer ki o vakitte ve o saatte orası kızın kaçırılmasına müsait olduğu için yanına aldığı arkadaşları ile bu kaçırma işlemini gerçekleştirir. Çok eskilerden kızın beline bağlanan ipin bir ucu atın eyerine bağlanarak” (Çelik, 2013:134) gerçekleştirilen kaçırma şekline sürüme denir.

yabancılaşmamasını sağlar” (Artun, 2008: 453; Günay, 1999:24’ten). Halk kültürü ürünleri olan örfler, adetler, gelenek ve görenekler bu toplumsal dayanışma ve birlikteliği pekiştirici özelliği ile toplumun ortak inanç, duygu ve düşüncesini yansıtan birtakım ritüeller çerçevesinde uygulanmaktadır. “Düğün törenlerinde yapılan bütün pratiklerin amacı, kurulacak olan yuvanın, mutlu ve huzurlu bir ailenin temellerinin atılması ve uzun yıllar dayanıklı olması, evlenen bireylerin geçimli olması gibi iyi niyetlerle yapılır (Erken, 2019:175). Düğünlerde gelinin başından buğday (bakliyat) atılması, kapı eşiğine bal ya da yağ sürülmesi, mutlu bir evliliği olan kişinin kınayı yakması, gelinin kucığına çocuk verilmesi, testi kırdırma gibi birtakım ritüeller ve batıl inançlar; yeni evlenenlerin evinde bolluk bereket olması, gelinin başının bozulmaması (ayrılmama), iyi geçinmeleri, çocuk sahibi olmaları ve birbirlerine sadık olmaları inancı ve isteğiyle örtüşmektedir. Düğün kavramını düğün öncesi, düğün süreci ve düğün sonrası olarak üç şekilde incelemek mümkündür. Genel bir çerçevede bakıldığında, düğün öncesinde; kız isteme, çeyiz, söz, nişan ve davetiye, düğün sürecinde; yemek, çeyiz serme, eğlence, kına, gelin alma, nikâh, düğün sonrasında ise gelin görme, el öpme gibi aşamalar bulunmaktadır.

Toplumların geçmişten günümüze getirip yaşattığı kültürel bir miras olan gelenek, görenek, örf ve adetler sosyal yaşamı düzenleyici bir unsur olarak zaman içerisinde dönemin koşullarına göre şekillenmiş, davranış biçimi, yazılı ve sözlü aktarım yoluyla nesilden nesile ulaştırılmıştır. Her bölge ve yörede görülen bu gelenek, görenek, örf ve adetler Korkuteli’nde de yöreye özgü birtakım değerler çerçevesinde görülmektedir.

Kuramsal Çerçeve

Bu bölümde kültür, halkbilimi (folklor) ve müzik kavramı ile çalışma odağı olan Korkuteli’nin coğrafi yapısı, tarihi ve kültürel özelliklerine ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

Kültür, Halkbilimi (Folklor) ve Müzik Kavramları

Halk kültürü; yüzyıllardır halkın deneyimlerinden süzölmüş, biçim kazanmış, zaman içerisinde birtakım değişimlere uğramış ve günümüze kadar aktararak gelmiştir. Toplumsal iletişimin teknoloji ile değişimi-dönüşümü ve kişiden kişiye aktarımı kültürün dinamik olduğunun da bir göstergesi olmuştur. “Kültür terimi, Latince *Colere* fiilinden türetilmiş olan *Cultura*’dan gelmektedir. Bu fiil ekip biçmek anlamındadır. Kültür terimi de on sekizinci yüzyıla kadar toprağı islah etme, ürün yetiştirme/ekme gibi çoğunlukla tarımla ilgili anlamlara sahiptir” (Gökalp, 2020:25). “Romalılar *cultura* terimini doğada kendiliğinden yetişen bitkilerden ayırmak üzere, insan emeği ve eliyle tarlada ekilerek yetiştirilen bitkileri adlandırmakta kullanmışlardır. Türkçede “kültür” karşılığı olarak önerilen “ekin” terimi de *colere* fiilindeki ekip biçmek, ekme, anlamları esas alınarak türetilmiştir (Özlem, 2008: 153). Güncel Türkçe Sözlükte kültür; “tarihî, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin”, Halkbilim Terimleri Sözlüğünde (1978) ise “bireyin üyesi olduğu toplumdaki öğrendiği bilgi, gelenek, görenek, davranış, yasa, sanat, uygulamı, zanaat gibi özdeksel ve tinsel ürünlerden oluşan bütün” olarak tanımlanmıştır (sozluk.gov.tr). Bu bağlamda, insanı ve toplumu anlatan kültürün din, dil, tarih, gelenek, görenek, sanat gibi belli başlı pek çok ögesi bulunmaktadır. Kültürün bu öğelerini toplumu oluşturan bireylerin kendinden sonraki nesle aktarımı sonucu birtakım değişimlere uğrayabilmektedir. “Kültürün değişimi hızlı ya da yavaş olabilir. İnsanlığın zamanımıza kadar geçirdiği evrimler bunun en güzel örnekleridir. Değişimin sebebi, insan-insan, insan-tabiat, insan-çevre ilişkileri ve nihayet toplulukların ilişkileridir. Bir değişim, bir temas sonucudur” (Ay, 1999: 26). “Bireyin içine doğduğu kültürü anneden, aileden başlayarak diğer

toplumsal kurumlar aracılığıyla öğrenme süreci” (Gökalp, 2020: 34) kültürlenme olarak tanımlanmıştır. Kültürlenmenin detaylı incelemesinin yapıldığı halkbilimi, belli coğrafi bölgelerde yaşayan bireylerin ortak yaşam şekillerini, tavır ve tutumlarını açıklamayı sağlaması, onların gelenek, adet, töre gibi kültürel aktarım biçimlerini incelemesi, topluluk tarafından yapılan özgün ve çağdaş yaratımları ortaya çıkarması açısından önemlidir (Örnek, 2000). Bu bağlamda Pérez’e (1999) göre ‘folklor’ kavramı, “açıkça belirli bir konuyu kapsamaya yönelik insanlık tarafından çalışılan bilgili buluş, kültürel üretimin geniş fenomenal yelpazesinin bir bölümüdür. Tanım olarak, folklor kültürle ilgilenir. Bu disiplin “geleneksel” anlamında “popüler” olarak adlandırılır” (s:83).

Folklor araştırmalarında veri toplamak, etnografik betimleme ve değerlendirme yapabilmek adına problemin çözümüne ilişkin halk bilimi kuramlarından yararlanmakta fayda vardır. Kültür-müzik ilişkisindeki kültürel aktarım biçimi, halkbilimi kuramlarından işlevsel yaklaşım kuramı ile örtüşmektedir. Konuyla ilgili olarak “kültürel yapıların işlevlere bağlı bir şekilde değişmeye uğradığı veya ortadan kalktığı, folklorcunun kurum ve yapılarıdaki değişimleri sadece tespit etmek ve sonuçları üzerinde durmakla yetinemeyeceği ve değişimin nasıl meydana geldiğini de çözümlemesi gerektiği dikkate alındığında, folklor araştırmalarında problemlerin belirlenmesi ve çözümlenmesinde yapısal işlevsel çözümleme modelinin önemli bir yere sahip olduğu görülecektir” (Yolcu ve Aça, 2017:13-14).

“İşlevsel kurama göre icra edilen bir folklor unsurunun onu anlatan ve dinleyende oluşturduğunun veya oluşturduklarının niteliğinin ortaya konulmasını amaçlamıştır. Başka bir deyişle folkloru ve onun insan hayatındaki rolünü tam anlamıyla anlayabilmek için folklorun mitler, efsaneler, ninniler, atasözleri gibi bütün türler ve türküler örneğinde görülebileceği gibi her türün içindeki aşk

türküleri, savaş türküleri, iş türküleri alt türlerine ait formlarına ait ürünlerin veya icraların değişik toplumlardaki uygulamalarına dair çok daha fazla bilgi sahibi olmamız gerekmektedir” (Çobanoğlu, 2019: 262-263).

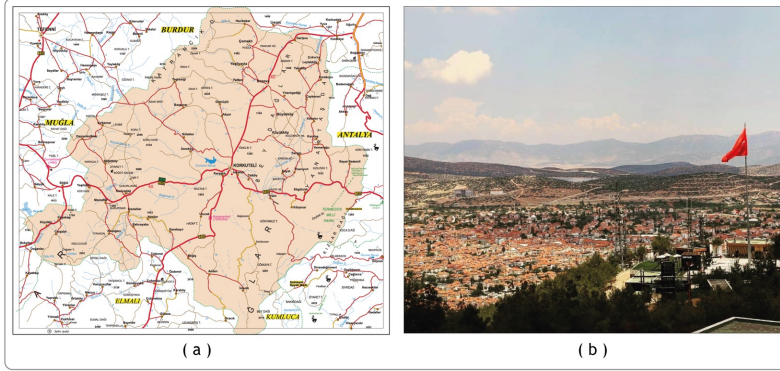
Çünkü “halk dansları, müzik ve müzik aleti merkezli icra gelenekleri, semah/ sema ve cem gibi inanç merkezli ritüeller, düğünler, kına geceleri, geleneksel sohbet toplantıları ve daha birçok halk bilgisi ürünü tanımlama, derleme, tespit, inceleme ve tahlil aşamalarında müziğin tür ve şekil belirleyiciliğinden yaratım, aktarım ve güncellemedeki etki ve katkılarına kadar uzanan geniş bir işlevsel alana sahip olduğu görülmüştür (Akın, 2020: 173). Mejía (2016), halk müziğinin, geleneksel kültür bakımından köklerine en yakın sözlü gelenek olduğunu vurgulayarak, bu geleneksel yaklaşım akademik müzikle birleştiğinde, dünyadaki farklı kültürlerle ait geleneksel müziklerin, notaların kullanımıyla korunmasını mümkün kılacağını belirtmiştir. Halk müziğinin beste alanlarına ritmik, melodik, armonik veya tını bakımından farklı estetik anlayışlar getirerek, tarih boyunca pek çok bestecinin eserlerini yaratabilmesi, geliştirebilmesi ve diğer kültürlerin folklor unsurlarını malzeme olarak görebilmesini mümkün kıldığını belirtmiştir (s:3). Halk müziği, geçmişle bugünü kültürel aktarım bağlamında birbirine bağlayan, kültür öğelerinin uygulanışı sırasındaki pek çok ritüelin içerisinde yer alan, halk biliminin en önemli öğelerinden biridir. Bu noktadan hareketle, “ritüel ve müziğin, sahip oldukları bu doğal uyum içerisinde, birbirini belli bir düzen ve bağlantı çerçevesinde adım adım izleyen ‘geçmişle bağ kurma’, ‘tekrarlama’ ve ‘canlandırma’ gibi kimlik inşasının olmazsa olmaz kültürel bellek öğelerini barındırdığı görülür” (Akın, 2018: 104-105). Sonuç olarak, gelenek, görenek, örf, adet, inanç, ritüel ve bunun gibi pek çok uygulama, o bölge ya da yörede yaşayan toplumların yaşayışını, estetik değerlerini, bakış açılarını, inançlarını anlamada ve değerlendirmede yardımcı birer öğedir. Geleneksel kültürler geçmişle şimdiki zaman arasında süreğenlik,

devamlılık sağlamaktadır. Dolayısıyla sürekli değişim gösteren tarihi ve siyasal koşullara uyum sağlayarak birtakım değişimleri de beraberinde getirir. Bu değişimlerin tespiti ve sonucunu çözümleyebilmek, kültürün niteliğini anlamlandırabilmek adına halkbilimi kuramlarından işlevselci yaklaşım kuramından yararlanmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

Korkuteli'nin Coğrafi Yapısı, Tarihi ve Kültürel Özellikleri

Antalya'da yaşayan yerli halk için yayla olarak görülen Korkuteli, Antalya iline bağlı, Antalya'nın kuzeybatısında kalan ve il merkezine 60 km uzaklıkta ve 1020 m rakım yükseklikte yer alan bir ilçedir. Korkuteli'nin

Akyar, Alaaddin, Aşağıpazar, Avdan, Bahçeyaka, Bayat, Bayatbademleri, Beğiş, Bozova, Büyükköy, Çaykenarı, Çıvgalar, Çomaklı, Çukurca, Dereköy, Duraliler, Esenyurt, Garıpce, Göçerler, Güzle, İmecik, İmrahor, Karabayır, Karakuyu, Karataş, Kargalık, Kargın, Karşıyaka, Kayabaş, Kemerağzı, Kevser, Kırkpınar, Kızıllaliler, Kızılcadağ, Kiremitli, Kozağacı, Köseler, Küçükköy, Küçüklü, Leylek, Mamatlar, Manay, Nebiler, Osmankalfalar, Sımandır, Söğütcük, Sülekler, Taşkesiği, Tatköy, Uzunoluk, Yakaköy, Yazır, Yeleme, Yelten, Yeni, Yeşiloba, Yeşilyayla ve Yukarıkaraman olmak üzere 58 mahallesi bulunmaktadır. Korkuteli ilçesine ait harita ve güncel genel görünüm Görsel 1'de verilmiştir.

Görsel 1. Korkuteli haritası (a*) ve ilçeye ait güncel görsel (b) (*Dünden Bugüne Antalya, 2012:372)

Tarihi binlerce yıl öncesine dayanan Korkuteli pek çok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Bilinen tarihi kayıtlara göre Etiler zamanında Psidya Cumhuriyeti dönemi, Roma Bizans dönemi, Selçuklular dönemi, Hamitoğulları ve Teke Beylikleri dönemi, Osmanlı dönemi ve günümüze kadar olan süreçte pek çok beyliğin ve devletin himayesinde kalmıştır. Korkuteli adını Sultan II. Bayezid'in şehzadelerinden olan Korkut'tan aldığı bilinmektedir. "1879'da Bucak, 1915'te de Antalya mutasarrıflığına bağlı bir ilçe olmuş ve Korkuteli ismini almıştır. Korkuteli Fatih dönemindeki defterlerde İstanos veya İstanos şeklinde kaydedilmiştir. XVI. yüzyıla ait defterlerde de İstanos şeklinde kaydedildiği ve bu şekilde geçtiği" (Moğol, 2010: 124) görülmektedir. "Evliya Çelebi'nin İstanos hakkında yazdığı bilgiye göre burada

İsinda adında bir kasaba vardı. İsinda kasabası Pisidyalılar zamanında kurulmuştur. Alaaddin Kışla Mahallesiinde İsinda kasabası Pisidyalılara ait şehir kalıntılarına rastlanmaktadır" (Dünden Bugüne Antalya, 2010: 373).

Korkuteli'nde "Akdeniz ikliminden karasal iklime geçiş özelliği gösteren iklim görülmektedir. Yazın Akdeniz ikliminin etkisi fazla iken, kışın karasal iklim etkisini göstermektedir. İlçedeki yıllık sıcaklık ortalaması, 12.8 °C iken yıllık yağış ortalaması 406.1 mm olarak tespit edilmiştir" (Can, 2009:158). Korkuteli "doğusunda Antalya merkez ilçesi, batısında Muğla Fethiye ilçesi ve Burdur, Gölhisar ve Çavdır ilçeleri, güneyde Kumluca ve Elmalı ilçeleri ve kuzeyde Burdur, Bucak ve Tefenni

ilçeleri ile çevrili bulunmaktadır” (Dünden Bugüne Antalya, 2010: 374).

Korkuteli yüzyıllar boyunca pek çok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Halen bu medeniyetlerin izleri görülmektedir. Korkuteli, tarihi, coğrafi yapısı ve kültürel zenginlikleri bakımından Teke yöresi ile oldukça benzerlik göstermektedir. Teke yöresi “Burdur ve ilçeleri merkez olmak üzere; Denizli’nin Acıpayam, Serinhisar, Çameli, Muğla’nın Fethiye ve Köyceğiz’e kadar olan bölümü, Antalya’nın Korkuteli, Elmalı ve çevresi ile Afyon ilinin Dinar, Dazkırı, Başmakçı çevresi, Teke yöresi kültürünün görüldüğü ve yaşadığı bir çevre olarak bilinmektedir (Gök Akyıldız, 2016: 3). El sanatlarından, yemek kültürüne, halk oyunlarından müziğine, kullanılan dil özelliklerinden ağıtlara, tarımsal özelliklerden mimariye, iklimden yer şekillerine kadar pek çok özellik, toplumun duygu ve düşüncesini, değer yargılarını, yaşayış şeklini şekillendirmeye yardımcı birer unsur olmuştur. Korkuteli’nde adet, gelenek ve bu gelenekler çerçevesinde uygulanan ritüellerin hemen hemen hepsi Teke yöresini

kapsayan iller, kasabalar ve köylerle olan etkileşim bağlamında oluşmuştur. Yörede yaşayan toplumun sözlü belleğini anlamaya yarayan en önemli aktarım aracı da müziktir. Folklorik müzik eğlencelerinin en yoğun görüldüğü yerler ise düğünlerdir. “Kültürün yaşatılmasında, devamlılığında, gelişiminde ve aktarımında öncelikle geleneksel kültürün bir yapılar bütünü olarak yaşayan, dönüşen ve toplumu dönüştüren işlevlerinin belirlenmesi ve zaman içerisindeki etkin varlığının sürdürülmesi gerekliliği açıktır” (Gök Akyıldız, 2016: 2). “Kültür, daha çok köylerde kendini gösterir. Şehir kültüründe, eski hareketler değişmekte, kaybolmaktadır. Düğünler, muhabbetler, diğer toplumsal hareketler çağın ve teknolojinin olumsuz etkisiyle folklorik değerini kaybetmiştir. Örneğin, özel müziği ile çağdaş bir organizasyonu yansıtan, erkekler arası ziyafetler, nerede ise yok olmak üzeredir. Düğünlerin eski özelliği kalmamıştır. Köylerde ise kültür hareketleri geleneksel olarak daha canlı durumdadır” (Çine, 2010: 61). Yöreyle ait müzikofolklorik⁵ örnekleri Görsel 2’de verilmiştir.

Görsel 2. Korkuteli’nin düğün geleneklerindeki müzik folkloruna ilişkin görseller

Korkuteli yöresi düğün geleneklerinin ve müzik folklorunun sunulduğu bu çalışma, yöreye özgü kültürel dokuların öne çıkarılması, toplanan verilerin yazılı dokümanlara dönüştürülerek sonraki çalışmalara kaynaklık etmesi bakımından önemlidir. Bu bağlamda Korkuteli yöresindeki geleneksel normlarla günümüze kadar gelmiş, özellikle elektriğin ve teknolojik imkânların olmadığı ya da yeni yeni kullanılmaya başlandığı dönemleri (1970-1980’li yıllar) kapsayan düğün örf ve adetlerini birinci ağızdan yansıtmayı amaçlayan bu çalışmanın verileri

kaynak kişilerle yapılan görüşmelerden ve dokümanlardan yararlanılarak elde edilmiştir.

⁵ İspanyolca’da “La música folklórica” olarak ifade edilen müzikofolklorik terimi şu şekilde tanımlanmaktadır: “La música tradicional o música folclórica es la denominación para la música popular que se transmite de generación en generación por vía oral (y hoy en día también de manera académica) como una parte más de los valores y de la cultura de un pueblo” (Geleneksel müzik veya halk müziği, bir halkın değerlerinin ve kültürünün bir parçası olarak nesilden nesile sözlü (ve günümüzde akademik olarak da) aktarılan popüler müziğin adıdır) (<https://aleph.org.mx/que-significa-la-musica-folclorica>, 2023).

Araştırma Problemi

Bu araştırmada Antalya ili, Korkuteli ilçesinde geleneksel düğün adetlerinin neler olduğu, ne şekilde uygulandığı, yöreye ait Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT) Türk halk müziği arşivinde yer alan türkülerin neler olduğu, hangi türde, hangi makam dizilerinde, hangi ses genişliklerinde, hangi ölçülerde olduğu, türkü sözlerindeki temaların neler olduğu, geleneksel kına ve düğünlerde hangi türkülerin icra edildiği sorularına cevap aranacaktır. Bu kapsamda araştırmanın temel problemi;

➤ Antalya-Korkuteli’nde geleneksel düğün adetleri ve müzik pratikleri nasıldır?

Araştırmanın alt problemleri ise;

➤ Antalya-Korkuteli’nde geleneksel düğün adetleri nelerdir ve ne şekilde uygulanmaktadır?

➤ Antalya-Korkuteli’ne ait türküler nelerdir ve bu türkülerin türü, makam dizisi, ses genişliği, ölçüsü ve teması nasıldır?

➤ Antalya-Korkuteli’nde geleneksel formda gerçekleştirilen kına yakma ritüelinde ve düğünlerde hangi türküler icra edilmektedir?

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, dokümanlar, veri toplama ve çözümlemesinde kullanılan yöntem ve teknikler yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması ve kültür analizi (etnografi/ etnografya) modeliyle desenlenen bu çalışmanın verileri, yarı yapılandırılmış görüşme soruları ve doküman incelemesi yoluyla toplanmış, elde edilen veriler betimsel analiz yapılarak çözümlenmiştir. “Etnografik modeli kullanarak belirli bir kültürü tanımlama ve yorumlama amacıyla gerçekleştirilen araştırmalarda veri toplama aracı araştırmacının kendisi olup farklı veri kaynakları ve veri toplama yöntemleri kullanılmaktadır. Bu durum biraz da kültür kavramının standart

ölçümler için uygun olmamasından ve her şeyi yerinde anlamlandırmanın gereğinden kaynaklanmaktadır” (Şimşek, 2012:98).

Dokümanlar

Düğün geleneklerine ilişkin halk bilimi temelli yayımlanmış dokümanlar ile Korkuteli’nin tarihi, coğrafi özellikleri, gelenek, görenek, örf ve adetlerine yönelik yazılı kaynaklar taranmış, yapılan görüşmeler yazılı metinlere dönüştürülerek ortak temalar belirlenmiş ve çalışmaya dahil edilmiştir. TRT Türk Halk Müziği Repertuar Arşivi taranarak Korkuteli’ne kayıtlı 7’si kırık hava 2’si uzun hava olmak üzere 9 türkü belirlenmiş, bunlar; kaynak kişi, tür, makam dizisi, ölçüsü, ses genişliği ve teması bakımından incelenerek tablolarda sunulmuştur. Korkuteli’nin geleneksel kına ve düğün adetleri içerisinde kadınların kendi aralarında eğlenirken söyledikleri türkülerden yöreye ait olan ve TRT Türk halk müziği repertuar arşivine kayıtlı olmadığı görülen 6 türkü ve 1 boğaz havası kaynak kişilerden dinlenerek notaya alınmış ve çalışmaya dahil edilmiştir.

Görüşme

Antalya-Korkuteli’nde geleneksel düğün adetlerinin neler olduğuna ve uygulanma biçimlerine ilişkin yarı yapılandırılmış görüşme soruları hazırlanarak, konuyla ilgili bilgi ve deneyimi olduğu düşünülen katılımcılara sorulmuş, verilen cevaplara istinaden çalışmanın bulguları ortaya konmuştur. İlgili kaynak kişilerin görüşlerinden alıntılar yapılarak bulgularda sunulmuştur. Çalışmada müzik etnografisine yönelik saha araştırması yapılmış, Antalya ili Korkuteli ilçe merkezi olmak üzere beş köyde (mahallede) (Büyükköy, Bozova, Kozağacı, Sülekler, Yeşilyayla) araştırmacı tarafından yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Katılımcılar, Korkuteli’nde yıllar boyu kına ve düğünlerde aktif olarak leğen, güğüm, darbuka, bağlama çalan kadın icracılar ile davul, zurna, bağlama çalan erkek icracılardan oluşmaktadır. Bu kaynak kişilerin bilgi, görüş, deneyimlerinden faydalanmak ve isimlerini açıkça belirtmek için rıza beyanları alınmıştır. Katılımcıların demografik özellikleri ve kodlar (Kaynak Kişi: KK) Tablo 1’de listelenmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri

No	Cinsiyet	Yaş	Eğitim	Meslek/iş durumu	Müzik icrası	Kod	Görüşme Tarihi
1	Kadın	77	İlkokul mezunu	Ev hanımı	Kına ve Düğünlerde leğen, def çalma	KK1	26.09.2021
2	Kadın	59	İlkokul mezunu	Ev hanımı	Kına ve Düğünlerde leğen, def çalma	KK2	17.09.2021
3	Kadın	50	İlkokul mezunu	Ev hanımı	Kına ve Düğünlerde leğen, def, bağlama çalma	KK3	26.08.2021
4	Kadın	66	İlkokul mezunu	Ev hanımı	Kına ve Düğünlerde leğen, def çalma	KK4	26.08.2021
5	Kadın	60	İlkokul mezunu	Ev hanımı	Kına ve Düğünlerde leğen, def çalma	KK5	12.12.2021
6	Erkek	59	Lise mezunu	Müzisyen / Değirmenci	Düğünlerde bağlama çalma	KK6	29.12.2022
7	Erkek	60	İlkokul mezunu	Müzisyen	Düğünlerde davul, zurna, bağlama çalma	KK7	29.12.2022
8	Erkek	75	İlkokul mezunu	Eczacı kalfası / Müzisyen	Bağlama çalma ve söyleme	KK8	25.07.2022

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, araştırmada elde edilen bulgular ve bu bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir. Araştırmanın bulgularının verilmiş sırası araştırma sorularının sırasına göre düzenlenmiştir.

Korkuteli Düğün Adetleri ve Uygulanış Biçimleri

Korkuteli yöresinde düğünler; kız isteme, nişanlanma, dürü hazırlama, tartala, çeyiz altı, kına yakma, gelin evine çeyiz serme, düğün eğlenceleri ve gelin yüzü aşamalarından oluşur. Bu yöredeki geleneksel düğünler, mevsimlik çalışma hayatı, tarımsal faaliyetlerin tamamlanması gibi ekonomik etmenler sebebiyle genellikle sonbahar ve kış mevsimlerinde yapılmaktadır. Korkuteli’nde çoğunlukla düğün hazırlıklarına perşembeden başlanmakta, cuma, cumartesi, pazar olmak üzere üç güne yayılarak misafirler ağırlandırmakta, müzik eşliğinde oynama, orta oyunu ve maşala gibi eğlenceler yapılmaktadır. Düğün günleri

düğün sahiplerinin tercihine ve misafirlerin durumuna göre pazartesi hazırlıklara başlanarak salı, çarşamba ve perşembe günlerinde de yapılabilir. Yörede düğünden bir ya da birkaç gün önce ekmek yapma, odun toplama, erzak getirme, keşkek dövme, misafir karşılama gibi birtakım hazırlıklar ve düğünden sonra gelin görme, el öpme gibi birtakım ritüeller yapıldığından düğünlerin başlangıç ve bitişi beş güne yayılabilmektedir. Korkuteli düğün adetleri ve uygulanış biçimlerini düğün öncesi, düğün süreci ve düğün sonrası olmak üzere üç başlıkta incelemek mümkündür.

Birinci aşama: Düğün öncesi

Evlilik çağına gelen gençlerin aileleri önceden araştırma yaparak uygun gelin adayı belirler ve oğullarına söyler. Oğullarının görüşü olumlu olursa kızın ailesine haber verirler ve görücü olarak giderler. “Anadolu’da dünür ile ilgili özlü bir söz vardır. “Kız dünüre verilir” onun için de dünürler hatırı sayılır, aklı başında, ağzı laf yapan dürüst insanlardan

seçilir. Seçilen dünür tarafından bir iki defa gidip gelinme sonucunda kız bitirme (kız isteme), söz kesme işi tamamlanır” (Çelik, 2013:133).

Kız isteme

“Perşembe ve pazar günleri kız istemeye gidilir, diğer günler gidilmez. Kız istendiğinde, kızın aile büyükleri ilk istemede kız vermez. Kız istemeye üç kez gidilir çünkü kız evi de kendi arasında konuşma yapar, değerlendirir. Akrabalarına yakınlarına danışmak için süre isterler. Kızın ailesi biz karar verdik derse, erkek evi hazırlık yapar, çikolata, lokum, şeker, bisküvi alarak hayırlı olsun derler ve aileler birbirine sarılarak kutlar” (KK7).

Dürü

Korkuteli’nde oğlan ve kız tarafları birbirlerine hediyeler hazırlarlar. Bu hediyelere dürü adı verilir. “Bohça da adı verilen dürü, gelin kızın ve damadın annesine, babasına, kardeşlerine yani birinci derece yakınlarına verilir. Gofa yani kargıdan yapılmış süslü bir sepet içerisine konmuş dürü aynı zamanda davetiye anlamına da gelmektedir” (KK6). Başka bir ifadeyle “dürü; kız tarafından erkek tarafına verilen hediyelerdir. Kız evi erkek evinden dürü için pamuklu el dokuması kumaş ve pamuklu iplik ister. Bu iplikleri dokuyarak dürü hazırlar. Dürüde; erkeklere göynek, don, ucu işlemeli uçkur, tozluk, para kesesi ve çevre, kadınlara da dastar adı verilen dikdörtgen şeklindeki örtüler, örme para kesesi ve çorap yer alır” (Kızılkaya, 2011:115).

Oku-davetiye

Korkuteli geleneksel düğünlerinde, düğüne

davet mahiyetinde “oku” adı verilen birtakım eşyalar verilir. “Düğünden önceki çarşamba günü, 3-4 gün süren düğünlerde daha da önceden, birer birer oku dağıtır. Bir kişi eline bir değnek ya da sopa alır, kibriti sepete koyar, sepeti de koluna takar hiçbir hane bırakmadan kibrit dağıtır. Akrabalara, yakınlarına da 3-4 metreden kesilmiş kumaşlardan şalvarlık, pijamalık, donluk dağıtılır. Tabi yakınların ayağına davul zurna gitmeyince düğüne gelmezler. Davul zurna eşliğinde hediyeler alınır, davulun arkasına düşer düğün evine gelirler” (KK5). Düğün sahiplerinin maddi imkanlarına göre okular değişiklik gösterebilmektedir. Oku dağıtma işini “düğün sahipleri adına çığırıcı yapar. Çığırıcılar ağzına laf yakışan becerikli canı tez kişilerden seçilir. Gönderilen okular toplum içindeki saygınlıklarına göre farklılık arz eder. Mesela çok saygın itibarlı kişilere gömlek, pantolonluk, kumaş peşkir (havlu) gibi kişinin durumuna göre atlet, çevre, yağlık (mendil) çay bardağı (takım halinde) çorap, kahve, ispirte (kibrit kutusu) gibi okular gönderilir” (Çelik, 2013: 136).

İkinci aşama: Düğün süreci

Yörede düğünlere günler öncesinden hazırlık yapılır. Oğlan evi ve kız evi iş birliği içerisinde düğün sürecini yönetirler. Düğün hazırlıklarına köylüler imece usulü ile destek olurlar. Yörede düğünler çoğunlukla perşembe başlayıp pazartesi bitmektedir. Düğün sahiplerinin kararına göre düğün günleri pazartesi başlayıp cuma günü bitecek şekilde de belirlenebilir. Bu süreçler köyden köye farklılık gösterebilir. Bu düğünlerin günlere göre dağılımı ve düğün sürecinde yapılan eylemler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Korkuteli’nde geleneksel düğünlerin günlere göre dağılımı ve düğün sürecinde yapılan eylemler

Günler	Düğün Sürecindeki Eylemler				
Perşembe	Tongavut/Tartala	Keşkek dövme			
Cuma	Sabah davulu/Vakit davulları	Tongavut / Tartala	Yuka ağzı	Ispa/İspayı/İspahi	Kına
Cumartesi	Çeyiz altı	Maşala	Kına	Yas etme	
Pazar	Düğün eğlencesi	Kız alma	Güreş		
Pazartesi	Gelin yüzü				

Kadınlar arasında yapılan eğlenceler odalarda ya da evin müsait alanlarında yapılır. “Düğünler ev altında ahır denilen hayvanların bağlandığı kısımda yapılır. Süpürülür, temizlenir ve kilim serilir. İnsanlar oralara yerleşip yerlere otururlar, eğlenenleri seyredeler. İnsanların oynaması eğlenmesi bitene kadar orada dururlar” (KK4).

Tongavut / Tartala

Düğünden önceki perşembe günü öğleden sonra tartala (TDK’ya göre kuru ya da yaş yemiş, çerez) ya da tongavut adı verilen bir ritüel gerçekleşmektedir. Tartala; erkek evinden düğün süresince lazım olan yiyecek ve içeceklerin at arabasına yüklenerek davul zurna eşliğinde kız evine getirilmesidir. Tongavut veya tartala adı verilen bu ritüeller Teke yöresinde de benzer şekilde uygulanmakta, Burdur ve köylerinde unduz (un-tuz) ya da unudun (un-odun) olarak isimlendirilmektedir. “Bu geleneğin amacı oğlan evinden kız evine düğünün yapılmasına

yardım amaçlı götürülecek erzak (un, tuz gibi), genellikle küçükbaş hayvan (koyun, keçi gibi) ve düğün sonrası gelin ve damadın kullanacağı eşyaların (yatak, yorgan, kılık-kıyafet) götürülmesi olarak tanımlanabilir” (Savaş, 2022: 44). Oğlan evinden bir yenge ya da teyze koluna geniş büyük bir sepet takar ve içerisine gelinin ihtiyacı olabilecek kına, kolonya vb. koyar. Bunun yanında at arabası ya da uygun bir araca odun, ekmek, et, bulgur, pirinç, nohut gibi kız evine lazım olacak pek çok yiyecek ve ihtiyaçlar yüklenerek kız evine gidilir. “Oğlan evi bir tane koç gönderir ve boynuzuna allı yazmaya benzer tüller ya da bezler ile ayna takarlar. Kesilen koç üç gün sürecek olan düğünde yemeklerde kullanılır” (KK5). Kız evinde yemek yendikten sonra davul zurna eşliğinde eğlenilir. Tongavut, “tohum kavudu” olarak da adlandırılmakla birlikte yörede “kınının yakıldığı güne tongavıdı” (Erken:2019: 163) da denmektedir.

Görsel 3. Tongavut / Tartala ritüelinden örnek görseller

Düğün yemekleri düğün sahiplerinin maddi imkanlarına göre şekillenmektedir. Yörede çoğunlukla düğünlerde yapılan yemekler; “keşkek, üzümünden ya da kurutulmuş elmadan, erikten hoşaf, pirinç çorbası, kulaklı çorba (mantı ya da yüksük çorbası benzeri), mercimek çorbası, tavuk çorbası, kelle-paça çorbası (cuma günü sabah), kuru fasulye, nohut yemeği, bulgur/pirinç pilavı, kemikli etli kavurma, turşu, hoşmerim, irmik helvası, zerde, çöğen (çöven) helvası, baklava, sarı burma, kadayıf tatlısıdır” (KK4, KK5, KK6, KK7, KK8). İlçede düğün yemeği yapan köy kadınları Görsel 4’de verilmiştir.

Görsel 4. Korkuteli’nde düğün yemeği yapan köy kadınları

Keşkek dövme

Keşkek, Korkuteli ve civarında olmazsa olmaz denebilecek geleneksel bir yemek, aynı zamanda bir ritüeldir. Keşkeğe “tohum kavudu” adı da verilmektedir. “Cuma günü olan eski ismiyle tohum kavudu şimdi ise keşkek olan bu yemek, o dönemlerde birinin sırtına yüklenen heybenin iki gözüne keşkeklik buğday konarak getirilir, taştan oyma dibeklerde özel hazırlanmış ağaçtan yapılmış yerde buğdayın kabuğu dibekte dövülüp kabartılır ve kabuğu soyulur, savrulur. Ondan sonra aşçılar büyük yemek kazanlarına onu koyar ve dövülerek hazırlanır. Düğüne gelenlerin düğün boyu yiyebileceği şekilde yapılır” (KK6). Keşkek dövülürken “keşkek dövme aracını (soku) sap kısımlarından tutarak omuzlarına koyup gelen gençler dibek taşındaki çukura dökülen buğdaya sıra ile biri sokuyu havaya kaldırırken diğeri sokuyu dibek taşındaki keşkeklik buğdaya indirir. Böylelikle kısa zamanda buğday kabuklarından çıkarılarak keşkeklik hale getirilir. Davul ve zurnacı da neşeli parçalar çalarak gençlerin oynamalarını sağlar” (Çelik, 2013: 141). Keşkeğin üzerine tereyağı dökülür. Bunun yanında özel olarak hoşmerimle beraber de keşkek kavrulur. Hoşmerim, süt kaymağını süzüp içine azıcık tuz eklenerek tereyağında hafif sararana kadar kavrulularak yapılır” (KK7). Düğün zamanı keşkeklik buğday dövülen dibek taşı örneği Görsel 5’te verilmiştir.

Görsel 5. Düğün zamanı keşkeklik buğday dövülen örnek bir dibek taşı

Yuka ağzı

“Düğünden yaklaşık bir hafta önce konu komşu bir araya gelerek yufka ekmek (yuka

ekmek) yapar. O zamanlar pazar ekmeği denilen somun ekmekleri yok (KK5). “Buna “yuka ağzı” denir. Ekmekler piştikten sonra çörek yapılır ve biri gelin biri de damat için ayrılan çöreklerin evin bir yakasına asılır. Hangi çörek düşerse o kişinin utandığı söylenir. Örneğin, kız utandı, oğlan utanmadı derler ve o çöreği gelinle damada yedirirler (KK1).

Vakit davulları

Düğünün başladığı cuma gününden düğünün bittiği pazar gününe kadar üç gün, davul ve zurna icracıları sabah, öğle ve akşam davulu, okucu karşılama, gelin alma ve eğlenme süreçlerinde aktif olarak yöre ezgilerini icra ederler. Cuma günü sabah oğlan evine davul zurna gelir ve düğün başlar. Vakit davullarına da cuma günü başlanır. “Vakit davulları denilen şey sabahleyin ezan vaktidir. O dönemin düğün evinde gelenek böyle olduğu için saat 09:00’da 10:00’da davul zurna çalınmaz. Saat 07:00 veyahut ezandan sonra güneş doğmadan önce çalınmaya başlar. Artık o akşama kadar okucu, dürücü karşılması için belirli aralıklarla devam eder. Örneğin, Büyükköy’de ya da Bozova’da sabah davulu çalınır, bazı köylerde öğle namazından sonra ihtiyar yemeği diye bir adet vardır. Camiden çıkan ihtiyarlarımız gelir düğün evinde yemek yer” (KK6). Vakit davullarını çalan ve okucu karşılayan müzisyenler Görsel 6’da örneklendirilmiştir.

Görsel 6. Vakit davullarını çalan ve okucu karşılayan müzisyenler

“Cuma günü sabah erkenden oğlan evinin önünde “Güllük dağı” adlı gurbet havası çalınır. Ardından Ümmü yani “çaya düştü tutamadım kolunu” türküsü, 9/8 ritimde

olan türkülerden çalınır mesela sarı zeybek, Cemilem gibi. En son bitişte de Ağır Köroğlu havası çalınır ve insanlar sabah davulunun bittiğini anlar” (KK7). Sabah davulunun ardından müzisyenlere yemek verilir. Saat 10:00-11:00 civarında cami cemaatinden kimi namaz öncesi kimi namazdan sonra oku için düğün evini ziyaret eder, davul zurna ile karşılanırlar. Cuma günü kız ve oğlan evinin yakınları, köylüleri ziyaret eder, cumartesi günü ise uzaktan gelecek konuklar ağırlanır. Cuma günkü eğlenceler oğlan evinde gece 00.00 ye kadar devam eder. Cumartesi günü oğlan evi kız evine gelir çeyiz altı etkinliğinde davul zurna eşliğinde eğlence yapılır.

İspa/İspayı/İspahi ve düğünlerde oynanan oyunlar

Korkuteli geleneksel düğünlerinde akraba eş dost bir araya geldiğinde kadınlar ve erkekler kendi aralarında misafirleri de eğlendirmek için birtakım oyunlar yaparlar.

Yörede özellikle kadınların yapmış olduğu oyunlardan biri İspa'dır. “Gelin alıcısının gece kınasına ıspa yaparlar. Bunu kadınlar da erkekler de yaparlar. Kadınlardan biri erkek kılığına girer. İspa ceket giyer, bir oklavanın ucuna peşkir (havlu) asıp eline alır tüfek gibi, nerede güzel kız varsa elindeki değnekle alıp ortaya yere çıkarır. İspa ortaya çıkarken “hadi ıspa geliyor!” diyerek genellikle ezgi eşliğinde şu sözler söylenir: İspayı ıspayı oğlan ıspayı, gözelleri ari ari, sakalları dari dari, bıyıkları bura bura oğlan ıspayı. Gelin kız da aralarında olur ve gelini kaçırma numarası yapılır. Sonra damada haber verirler gelin kızı kaçırdılar diye, damat gelir ve kızı vermek için harçlık isterler” (KK1). Kadınlar erkek kılığına girerek kız kaçırdığı, elindeki sopanın tüfek amacıyla kullandığı düşünülürse, ıspa ya da ıspayı kelimesi sipahi (atlı asker) kelimesinin yöredeki söyleyiş biçimi olduğu söylenebilir.

Tablo 3. “İspayı” ezgisinin figürü, sözleri ve derleme bilgileri

Yöresi	: Korkuteli/Kozağaç Köyü	Derleyen/Notaya Alan	: Doç. Dr. Sevilay GÖK
Kaynak kişi	: Melek İNCE	Derleme Tarihi	: 26.09.2021
Ezgi ismi	: İSPAYI		
Metronom	: 1/8 -120	Düzüm	: 2+3
			
İSPAYI İspayı ıspayı oğlan ıspayı Gözelleri ari ari Sakalları dari dari Bıyıkları bura bura oğlan ıspayı			

Aynı oyunun benzeri erkek eğlencelerinde de olmaktadır. Erkeklerden biri gelin kılığına girer, yüzünü karaya boyayan biri Arap olur ve kızı kaçıırır. Buna yörede Arap oyunu adı da verilir. “Erkeklerden biri kız elbisesi giyer, kızı erkeklerden biri kaçıırır, bazen bu Arap olur, gelini kaçıran damattan bahşiş alır ve gelini damada teslim ederler, bunun dışında köylülerden biri çoban olur, 5-6 kişi de koyun olur, çoban koyun güder, oyun yaparak insanları eğlendirir. Andaşı (an taşı) adlı bir oyunda da biri “benim tarlamı sökmüşsün, benim tarlanın alanı şuradaydı” diyerek bir arkadaşının ellerini, kollarını, ayaklarını bağlarlar taş gibi durdururlar. Tarlanın alanına girmesin diye sınır belirlemek için ileriye geriye onu taş gibi yerden yere atarlar. Sonra da ona vururlar. Herkes güler ama o gencin her tarafı acır” (KK7). Düğün eğlenceleri sırasında çekilmiş örnek bir resim Görsel 7’de verilmiştir.

Görsel 7. Düğün eğlenceleri (Hekimoğlu, 2010:117)

Çeyizaltı

Çeyizaltı, cumartesi günü sabahtan ikinci namazına kadar olan süreçte gelinin çeyizlerinin kız evinin önünde sergilenmesi ritüelidir. “Kız evinde gündüz kızın çeyizleri elde dokuma olanlardan olur. İşlemeler bir tarafa, yazmalar bir tarafa, örgü ve yün çoraplar bir tarafa, kıyafetler bir tarafa olacak şekilde iplere çizilir (sırlama, dizme)” (KK5). Bunun yanında gelinin çeyizinde; “kilim, iki köşe minderi, dokuma seccade, yün yatak ve yorgan, en az yirmi çift örgü

çorap, on/on iki don, on dört/on beş göynek, on/on beş dastar, işlemeli çevre ve uçkur bulunur” (Kızılkaya, 2011:115).

“Çeyiz altında o organlara serilen kızın bütün yaşam boyunca o zamana kadar yaptığı, işlediği nakışları sergiler. İkindiye kadar orada erkeğin işi olmaz, o kadınlara aittir ve çeyiz altında muhabbet olur (KK6). Çeyiz sergilendikten sonra erkek evi kız evine gelir serginin altında davul zurna çalınarak eğlenilir. Çeyizin sergilendiği alanda yapılan davul eşliğindeki eğlence Görsel 8’de verilmiştir.

Görsel 8. Çeyizin sergilendiği alanda yapılan davul eşliğinde eğlence (Ahmet Ali Selçuk (solda), Osman Aşık (Osman Aşık Arşivi))

Maşala

Korkuteli’nde cumartesi akşamı tüm davetlilerin katılımıyla köy meydanında ateş yakılıp, eğlence yapılır. “Ateş, bozkır toplulukları için birleştirici bir görevde bulunurken, ocak da kutsallık kazanarak ailenin temel sembolü haline almıştır. Bilhassa ocağın sönmemesi, soyun sürdürülmesiyle ilgili büyük bir önem taşımıştır” (Dashtseren, 2021: 317). “Ateş kültürünün oyunla ifade edilen şekillerinden biri de özellikle meydanlarda, ateşler yakılarak yapılan törensel oyunlardır. Çaydaçıra, Gavuroyunu, Samah, Çırpma, Sinsin, Masallama gibi adları vardır” (Ataman, 1992:8). Korkuteli’nde de ateş yakılarak yapılan bu törene “maşala” adı verilmektedir. “Elektriğin olmadığı yıllarda aydınlanma ve soğuk kış gecelerinde

ısınma ihtiyacını giderdiği gerekçesiyle, akşam ya da gece yapılan bu etkinliklerde etkinliğin yapılacağı meydana ateş yakma ihtiyacı doğduğu bilinmektedir. Genellikle gençler getirdikleri odunları ortada toplarlar ve ateşi yakarlar. Meşale kelimesinin kelime anlamını koruduğu, söylenişi değişerek yöresel tabirle maşala diye adlandırıldığı düşünülmektedir” (Savaş, 2022: 66). Maşala töreninde, ateş etrafında köy halkından bazı kişiler misafirleri eğlendirmek için köy seyirtlik oyunu oynar, kılık değiştirerek kız kaçırma oyunları yapar ve bunun yanında müzik eşliğinde eğlence olur.

Güreş

Korkuteli’nde güreş oldukça önemli bir yere sahiptir. Bazı hali vakti yerinde olan kişiler düğünlerde güreşler düzenler. Güreşler genellikle gelin alındıktan sonra yapılır. Düğüne katılanlar, gelin oğlan evine geçtikten sonra güreş yapılacak alana geçerler. “Düğün güreşleri genelde köy meydanı ve harman denilen düz yerlerde yapılır. Pehlivanlar ayak, orta, baş olmak üzere üç boya ayrılır. Güreşe çevre köylerden katılım da olabilir. Güreş yapılacak yer eğer kirlili veya güreşmeye müsait değilse harman yerine varınca güreşmeye uygun hale getirilir. Güreşler kıran kırana usulüyle yapılır. Güreş esnasında kol ve bacak kırılabilir. Kafa yarılabilir. Çünkü yasaklı hareketler günümüzdeki kadar yoktur. Güreşmek isteyen kişiler soyunarak sahaya iner. Cazgır önce boylara ayırır. Sonra da birbirleriyle eşler. Her seferinde tekrar eşleşme yapılır. Önce ayak boyundan bağlayarak güreşler yapılmaya başlanır. Sonra orta boy en son da baş güreşleri yapılır” (Özdemir, 2018: 48). “Bu güreşlerde tozkoparana güreşenlere kuru üzüm, leblebi, kuru şeker, lokum gibi yiyecekler verirler. Ayağa güreşenlere bir miktar para, ortaya güreşenlere de biraz daha fazla para verilir. Başa güreşenlere de bir top bez veya oğlak, kuzu gibi ödülleri verilir” (Çelik, 2013: 149).

Kına

Kına ağacının kurutulmuş yapraklarından elde edilen, saç ve elleri boyamakta kullanılan toza (TDK, 2023) kına denir. Toplumumuzda

kına yakma ritüeli kına yakılan kişiyi ya da canlıyı kurban etme düşüncesi ve inancıyla yapılmaktadır. Geline yakılan kına kocasına kurban olması, askere gidene yakılan kına vatanına kurban olması, kurbanlık hayvanlara yakılan kına da yaratıcıya kurban olması inancını taşımaktadır. “Kınanın kültürümüzdeki önemi, büyük ölçüde, “adanmışlığı” ifade eden sembolik bir vasıf kazanmasından ileri gelmektedir. Bir dileğin gerçekleşmesi amacıyla kutsal bir güce yönelik niyette bulunmak, kutsal sayılan bir şey uğruna kendini feda etmek, ant niteliğinde söz vermek anlamında” (Dülger, 2019: 56) kullanılır.

Korkuteli’nde kınalar genellikle cuma ve cumartesi akşamları olmak üzere iki gün yapılmaktadır. Korkuteli’nde cuma günü akşamında gelinin başına kına yakılır. “Cumartesi sabah okucular yavaş yavaş gelir, öğleden sonra kızlar erkek evine oynamaya giderler. Ondan sonra geri gelirler saat 15:00 gibi akşam kınaya hazırlık yaparlar. Akşam saat 21:30- 22:00 gibi oğlan evi kınayı getirir. Kınayı oğlanın yengesi yakar. Kız yengesi de yakar oğlan yengesi de. Ondan dans fasılı geçerler, oyunlar oynanır (KK7). “Genellikle gelinin kına yakma işini nikahı bozulmamış, mutlu geçinen, canı tez ve dürüst bir kadının yapması uğur sayılır “Kına, cuma akşam eğlenceden sonra kızın saçına yakıldıktan sonra cumartesi akşamı aynı muhabbet eğlence tekrar olur. Kızın eline ayağına leğencinin çaldığı leğeni kapatırlar, ortaya koyarlar, kızın ellerine, ayaklarına yengeleri kına yakarlar. Yengelerine de hediye olarak şalvarlık gibi hediye atarlar” (KK5). “Kızın ellerinden başka ebediyen baş ağrısı çekmemesi için alınına, kulak arkalarına, parmak uçlarına kına yakılır” (Çelik, 2013: 157). Cumartesi günü kızın eline ayağına yakılan kına yörede büyük kına ya da asıl kına olarak adlandırılmaktadır. Bunun sebebinin cumartesi gecesi gelen misafirlerin yoğunluğu ve eğlencenin daha kalabalık bir ortamda yapılıyor olması olabilir” (Savaş, 2022: 49). Kına yakılacak gelini ortaya almadan önce birtakım yakımlar yakılır. Kına yakımı örnekleri Görsel 9’da verilmiştir.

“Kazan altına koydular sac ayak taşını
Anası yıkadı kızının başını

Çağırın kızın anasını yaksın kızının kınasını”
(Çelik, 2013: 157).

Görsel 9. Kına yakımı örnek görselleri

“Köylerde kıza kına yakılırken, kızın evli ya da bekar arkadaşlarına, kız evince yemek verilir, buna “kına yemeği” denir. Kına gecesinde eğlenceler düzenlenir, maniler ve türküler söylenir, oyunlar oynanır. Türkülerin bir bölümü kıza ve annesi ağlatan türden ezgilerdir” (Örnek, 2000:194). Kına yakılırken gelin ağlayınca kadar türküler söylenir. Kınada çoğunlukla “yüksek yüksek tepelere kız vermesinler” adlı türkü söylenir. “Gelin gurbete giderse yani gurbetçi bir gelinse gurbet türküleri söylenir” (KK7). “Kına gecesinde gelin kız mutlaka ağlar. Eğer ağlamazsa “kocada gönlü var” şeklinde yorumlanır ve ayıplanır. Kına ağıtları farklı temalara yer vermekle birlikte, bu ağıtlarda ağırlıklı tema ayrılık ve gurbettir” (Yaldızkaya, 2018: 28). “Gelin ağlayınca eğer annesi babası tarafından yaralıysa yani öksüz ise gelini fazla ağlatmazlar, üzmezler” (KK1). “Geline kına yakılırken ağlatmak da uğur

sayılır: “Ağlayı ağlayı eken, güle güle biçer” bu anlamda gözyaşı dökmenin, ferahlık verdiği, yuvaya bolluk, bereket, mutluluk getireceğine inanılmaktadır” (Ataman, 1992:8).

“Kına gecelerinde gelinler pek değişik kıyafet giymezler, kadife simli elbiseler giyer. Daha sonraları kınanın ilk gününde bindallı giymeye başlandı” (KK3). “Gelin kıyafetinde şimdiki gibi gelinlik yoktur. Üç etek giyilir, kadifeden, kırmızı, siyah ya da istenilen renklerde elbiseler diktirilir ve üzerini boncuk ya da taşlarla süslerler. Mum çiçekli denilen ışıldayan elbiseler alınır, telli çember üzerine büyük patlak patlak beyaz çiçekler olur. Üç etek üzerinde gelin fes giyer, alnına doğru paralar takılır” (KK5). Gelinin yakın arkadaşları (a) ve kına yakacak yengesinin (b) geleneksel kıyafetleri Görsel 10’da örneklendirilmiştir.

a.) Gelinin yakın arkadaşları

b.) Gelinin yengesi

Görsel 10. Gelinin yakın arkadaşları (a) ve kına yakacak yengesinin (b) geleneksel kıyafetleri

Korkuteli'nde söylenen ağıtlar / yas etme

Korkuteli yöresinde ağıtları iki şekilde görmek mümkündür. İlki ölmüş kişilerin ardından söylenen diğeri de evden ayrılan gelin kızın annesi ve babası başta olmak üzere ailesindeki pek çok yakınına yönelik söylediği ağıtlardır. Korkuteli yöresi ve çevresinde ağıtlar yas etmek/yakım yapmak olarak adlandırılmaktadır. Güncel Türkçe Sözlükte (TDK, 2022) yas kelimesi “ölüm veya bir felaketten doğan acı ve bu acıyı belirten davranışlar, matem” şeklinde tanımlanmıştır. Esen (1997:14) yas kelimesinin kökeninin Arapça, keder anlamına gelen ye’s’den geldiğini ifade etmiştir. Hacıgökmen (2013) çalışmasında benzer bir ifadeyle yas ile ilgili şunları belirtmiştir: “yas insanların, en çaresiz anlarında, sevdiklerini kaybetmenin üzüntüsüyle, onu bir daha görememenin verdiği ayrılık acısının hissettirdiği kaygıyla, ağlama ve dövünmelerin yanında, ortaya konan birtakım ritüeller ve bu durum karşısında söylenen sözlerdir” (s.394).

Ağıt ise “gelinin arkasından niteliklerini

anlatan söz veya ezgi. Ölen bir kimsenin gençliğini, güzelliğini, iyiliklerini, değerlerini, arkada bıraktıklarının acılarını, büyük felaketlerin acılı etkilerini dile getiren söz veya okunan ezgi, yazılan yazı, sagu, mersiye” (TDK, 2022) olarak tanımlanmaktadır. Ağıtlar çoğunlukla ölen kişilerin arkasından söylene de askere ya da gurbete giden kişilerin, evlenip evden ayrılan kızların, kazaların ve afetlerin ardından da yakılmıştır. Ağıtlar çoğunlukla kadınlar tarafından yakılmaktadır. “Eski Türklerden günümüze kadar olan süreçte ölen kişinin yakını olan kadınların ağlamasından başka bu işi meslek haline getirmiş ağlayıcı kadınların varlığı da bilinmektedir. Bu ağlayıcı kadınlar, adeta ağıt törenlerinin yöneticisi veya icracısı olma görevini üstlenirler” (Bayat, 2011: 257). Korkuteli’nde ağıt yakan ağıtçı kadınlar bulunmakta, cenaze olduğunda cenaze evlerine, düşün olduğunda gelinin kına yakma sürecine davetli olarak iştirak ederler. Korkuteli’nde söylenen ağıtlardan örnekler Tablo 4’a ve b’de sunulmuştur.

Tablo 4 (a). Korkuteli’nde söylenen ağıtlar (Gelin olan kızın söylediği ağıtlar)

Gelin olan kızın söylediği ağıtlar	
Beriden geliver Mehmet dayı beriden El gibi de niye duruyon geriden geriden Ayırdımızda beni gurbanlık goç gibi sürüden sürüden. Atımın da ganaryacağı sekili Sekisine de karanfiller ekili ekili Ben gidersem de Mehmet dayım kimler olsun bu evlerin vekili vekili ah Ne diğen de ağlayan anam anam ay anam Ne diğen de ağlayan aha kuca bubam bubam. Evinizin önü de guru dikme Anam da elini beline a sokma a sokma Meleğim gelecek diye anam da yollara bakma bakma anam ah Kızın özünden özlerin anam anam anam Ölmüş arısı da dizilmiş peteklerin anam Boş kaldın anam ince melek yerleri yerlerin anam anam Goca dağ başında da bir dolu desti İççeğizine de çam yeli esti ah Altı senedir ben anamla kardeşim benden de habarları kesti anam kesti ne diyen anam anam Çekmecemin de fesine açiverin de duysun garip anamda benim sesimi sesimi anam. Anam mı diyem gardaşım mı diyem evlerimin de bekçisi mi diyem Ben deli deli deliliğe vurduruyon ben kızım bunları bunları ne diyen anam. Koca kapının mandalını da nasıl eğmeli anam Anamda el oğlunun kapısına nasıl doğrulup varmalı anam anam (KK1).	“Merdiven başına çık otur anam Elini koynuna sok otur anam Kızın gelecek diye bak otur anam Kızının gelmesi mahşere kaldı Yollar çamur oldu da kaşama kaldı Babam saatini belinde gezdir Saatinin üzerine beni de yazdır Eğer babam gurbet elde ölürsem Benim mezarımı sılaya kazdır Evimizin yazgısını kaldırma bacım Benim yokluğumu bildirme bacım Gelen akranlarımı döndürme bacım Beriden gel güzel amcam beriden Ne bakıyorsun eller gibi geriden Ayırdımız koyun gibi sürüden Sürüden ayırdım tezgün giderim Yuvadan ayırdım bezgin giderim Veriverin yeşil ipek bükeyim Uzat dayım ellerinden öpeyim Senin yerine ben kimleri tutayım Senin yerini tutacak kimseler yok dayım” (Erken, 2019: 90-91).

Tablo 4 (b). Korkuteli’nde söylenen ağıtlar (Ölen birinin ardından söylenen ağıtlar)

Ölen birinin ardından söylenen ağıtlar	
Geceleri de kalkar kalkar ağlarım Deli gönlümü de teselli eder eylerim Ben anamsız bubamsız bu dünyayı neylerim anam ah Asma kökünden de çoktur kökümüz Bezirganların içinde de yoktur kokumuz Dara yerde zaten bizim yarımız Pencereden de yeller esti yaz mı oldu Aramızda bir ufacık söz mü oldu Bubam ben senden ayrılalı da az mı oldu ah bubam ah Koca gavakta niye gomuş dalını Kazananlarda sürememiş demini Kazananlarda sürsün babam demini Yağmur aksın da seller alsın evini Goca kavak da burum burum burulur Altından da akan çaylar durulur Eller anam babam dese de benim boynum burulur ah Altın çaylardan aldı benim fesimi Çok ünledim de işitmediler sesimi Benim kızım yok kimler etsin ölürsem yasımı anam ah	Aşağıdan da deve gelir göç gelir Yayılr yayılır da karnı aç gelir Benim bubam hindiden kerî (bundan sonra) geç gelir Bu ayrılıklar da bana güç gelir anam ah Deniz kenarında esvap yumuşlar (yıkamışlar) Gül suyunla da zezem ile yusunlar İkimizi de bir kabire koysunlar Biri anası da biri kızı desinler anam ah Antalya’nın da eğri büğrü yolu var Kemer sıkımış da bir incecik beli var Ben ağlasam da günü günü yeri var Ben ağlamayayım da kimler ağlasın Benim gönlümü de kimler eylesin anam ah (KK4).

Kız/gelin alma

Pazar günü sabah erkenden kız evi çeyizlerin serilmesi için eşyaları hazır eder, oğlan evi traktörle davul zurna eşliğinde kız evine giderek götürülecek eşyaları yüklerler. Gelinin oturacağı eve eşyaları getirirler. Kızın çeyizleri eve serilir. “Bu arada damat tıraş olur. Tıraş olurken damadın ayakkabılarını saklarlar, bahşış almak için. Bu yüzden damat evine gittiğinde ayakkabılarını çıkarmaz” (KK7).

“Öğleden sonra gelin almaya atla gidilir. Yürümek sevaptır, yürüterek götürürler. Kimin güzel kır bir atı varsa o at getirilir, allı yeşilli örtülerle süslerler (KK1). “Damat tarafı yürüyerek davulla birlikte gelini almaya gelir. Damat gelin almaya gitmez, evde bekler. Gelini almak için eve geldiklerinde kapıyı kız evinden çocuklar tutar ve gelin evden çıkmadan sandığının üzerine yakınları oturur, oğlan tarafından para almadan sandıktan da kalkmazlar, kapıyı da açmazlar.

Gelinin atla alındığı dönemlerde gelin, gelinlik olarak “üç etek” veya yeni dikilen herhangi bir elbise giyerdi. Akyar köyünde üçeteğe “çitari” denir” (Erken, 2019: 160). “Gelin alıcıları gelini ata bindirip düğün evine getirdiklerinde gelin attan inmeden geline başta damadın annesi ve babası olmak üzere yakınları ve misafirler “indirmelik” adında hediyeler sunarlar. Hediye vaadinde bulunan kişileri sunan kişiye cazgır denir. Dana, koyun, tavuk, hindi, bilezik, yüzük, çeyrek altın gibi pek çok hediye verilir ve bunlar bir kâğıda not edilir” (KK1, KK5). “1980’li yıllarda toplu iğne ile para takmak çok yaygın olmadığından geline takılacak paralar tek tek asılamıyor, bu sebeple süslü küçük bir örtüyü tek iğne ile iplikten geçirip gelinin göğsüne takılır ve paralar, takılar bunun içine konur” (KK3). Gelinin kıyafeti ve boynuna asılan para/takı örtüsü ilgili örnek Görsel 11’de verilmiştir.

Görsel 11. Gelinin kıyafeti ve boynuna asılan para/taki örtüsü

Gelin attan indirilip, yaşayacağı eve girmeden önce birtakım ritüeller gerçekleşir. Bu ritüellerin amacı gelinin geldiği evde ölene dek kalması, eşiyile mutlu bir şekilde yaşaması niyetiyle yapılmaktadır. “Kız evinden bir çivi bir de taş getirilir, yeni evinde çivi gibi sağlıklı olsun, taş gibi olsun, evde çivi gibi çakılı kalsın diye, eve girerlerken gelin ve damadın başına aşağı şeker, çerez, buğday serperler, bereketli olsun diye” (KK3). “Bu âdetin temelinde bereket simgesi yatmaktadır. Bekâr kızlar ve erkekler için kullanılan “darısı başına” deyimini de buradan gelmektedir” (Örnek, 2000: 199). Gelinin başından şeker atılması Görsel 12’de örneklendirilmiştir.

Görsel 12. Gelinin başından şeker atılmasına yönelik görsel

“Gelin ve damada kapının üstünden yağ sürdürülür. Kapıda bulaşıkçılar şeker

tutarlar köşe taşı gibi otursunlar diye, o şekerleri yemeyin evin köşesine koyun diye de tembihlerler. Kız evinden demir çanak, kül, kaşık, mısır getirilir. Ocağı olsun diye o küllerden getirilir. Mısırlar tohumu simgeler, üresinler diye” (KK7). Erken’e (2019) göre:

“Oğlan evi kız evine gelin erken mayalansın niyetiyle heybede üç ekmek götürür. Kız evi de heybeye tuz taşı, tuz, iki tane çivi ve kül koyar. Oğlan evi tuzu evdeki tuzuna, külü külüne karıştırır. Çivileri yengeler evin bir duvarına çakar. Tuz taşını da bir köşeye koyarlar. “Gelin oturaklı olsun” diye yaparlar. Kül ve tuzu da taraflar birbiriyle kaynaşsın, gelin geldiği evde anlaşsın diyerek karıştırırlar. Gelin evin içine girince tez zamanda çoluk çocuk sahibi olmaları için kucağına bir çocuk oturturlar. Gelin de bu çocuk için yanında bir miktar para getirir ve çocuğa verir” (s.165).

Teknolojinin gelişmesi ile gelin almadaki araçlar da değişim göstermiş, at, arabasının yerini önce traktörler sonra da otomobiller almıştır. “Güllü kilim denilen duvar kilimini traktöre sererler, tekerlerini naylonlarla kaplarlar, traktörün önüne de bir ayna asılırdı. Gelin traktörün üzerinde getirilirdi. Sonradan otomobillerle gelin alınmaya başlandı. Arabaları süslerlerdi” (KK5).

Üçüncü aşama: Düğün sonrası

Düğünün ertesi yani pazartesi günü “gelin yüzü” yapılır. Sabah erkenden gelinin geldiği evin önünde davul zurna sabah davulu çalar. Gelin giydirilir ve evdeki herkesin elini öper. “Gelini def ya da leğen çalan kadınlar oynatırlar. Gelin oynarken eline buğday, çörek otu verirler ve oynarken bu tohumları etrafa serptirirler. Gelinin kız olduğu ispatlandığında, müzisyenlere haber verirler ve davul zurnanın işi orada artık biter” (KK7). “Gelin genelde sessizce utanarak oturur, eğer gelin utanmadan rahat oturuyorsa o gelin de “şellimşah” gibi derler. Gelen misafirlere şerbet ikram edilir (Erken, 2019: 168). Düğünden sonraki süreçte gelinin giyimi Görsel 13’te örneklendirilmiştir.

Görsel 13. Düğünden sonraki süreçte gelinin giyimi

Korkuteli'ne Ait TRT Türk Halk Müziği Arşivine Kayıtlı Türküler

TRT Türk halk müziği repertuar arşivinde Korkuteli'ne kayıtlı 9 türkü tespit edilmiştir. Yöreyle ait bu türkülerin kaynak kişisi, türü,

benzerlik gösterdiği makam dizileri, belirli bir ritim kalıbında olanların ölçü yapısı ve türkülerin ezgilerindeki ses sınırı Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. TRT repertuar arşivine kayıtlı Korkuteli türkülerinin özellikleri

Sıra No	Repertuar No ve Türkü Adı	Kaynak Kişisi	Form/Tür	Makam Dizisi	Ölçüsü	Ses Sınırı	Teması
1	1914 Aşa'nın Elinde Makas Kınalar	Şevki Yolcu Mehmet Uysal	Kırık Hava (Düz)	Uşşak	4/4	7 ses (Sol-Fa)	Aşk Sevda
2	1903 Cepkenimi Al İsterim	Mehmet Uysal Hamdi Çetin	Kırık Hava (Kıvrak Zeybek)	Uşşak	9/8	8 ses (Fa#-Fa)	Kahramanlık
3	1297 Çay Benim Çeşme Benim	Fahrettin Çelik	Kırık Hava (Ağır Zeybek)	Gülizar	9/2-6/2	9 ses (La-Si)	Aşk Sevda
4	607 Eser Eser Sabah Yeli Kesilmez (Avşar Ağzı)	Fahrettin Çelik	Uzun Hava (Gurbet)	Gülizar	Gurbet açış Söz kısmı serbest	8 ses (La-La)	Gurbet
5	1869 Evlerinin Önü İğde Dalları	Şevki Yolcu Mehmet Uysal	Kırık Hava	Hicaz	9/8	9 ses (Sol- La)	Aşk Sevda
6	175 Eylen Durnam (Da) Eylen Haber Sorayım	Çaylı Osman	Uzun Hava (Gurbet)	Gülizar	Saz kısmı 7/8 Söz kısmı serbest	8 ses (La- La)	Gurbet

Korkuteli yöresi düşün geleneklerinin müzik folkloru açısından incelenmesi

7	1809 Fesliğin Bir Budağı Mavidir	Mehmet Şirin	Kırk Hava (Kıvrak Zeybek)	Hüseyini	9/8	7 ses (La-Sol)	Bitki ve hayvanlarla ilgili
8	1311 Gar Mı Da Yağmış Şu Yaylanın Düzüne	Hüseyin Nişancı	Kırk Hava (Düz)	Hüseyini	2/4	9 ses (La-La)	Sitem-Ağıt
9	672 Halit Efe Zeybeği	Erdal İyioz	Kırk Hava (Ağır Zeybek)	Zirgüleli Hicaz	9/4	10 ses (La-Do#)	-

Korkuteli'ne kayıtlı türkülerin kaynak kişileri, Şevki Yolcu, Mehmet Uysal, Hamdi Çetin, Fahrettin Çelik, Çaylı Osman, Mehmet Şirin, Hüseyin Nişancı ve Erdal İyioz'dür. Bu türkülerin 7'si kırk hava, 2'si de uzun hava türündedir.

Yöreye ait 9 türkü, 5 farklı makam dizisi ile benzerlik göstermektedir. Bu makam dizileri; Gülizar (3), Hicaz (1) Hüseyini (2) Uşşak (2) ve Zirgüleli Hicaz'dır (1) (Tablo 6).

Tablo 6. Korkuteli türkülerinde görülen makam dizileri

Makam Dizisi	f	%
Gülizar	3	33.33
Hicaz	1	11.11
Hüseyini	2	22.22
Uşşak	2	22.22
Zirgüleli Hicaz	1	11.11
Toplam	9	100.00

Tablo 6'da görüldüğü üzere, 5 farklı makam dizisinde görülen bu türkülerden Gülizar makamı ile benzerlik gösteren türküler (f:3, %33.33) kullanım sıklığı bakımından ilk sırada yer almaktadır. Bunun yanında Hüseyini (f:2, %22.22) ve Uşşak (f:2, %22.22) makam dizileri türkülerdeki kullanım sıklığı bakımından ikinci sıradadır. Türkülerde kullanım sıklığı bakımından en az görülen Hicaz (f:1, %11.11) ve Zirgüleli hicaz (f:1, %11.11) makamı dizileridir.

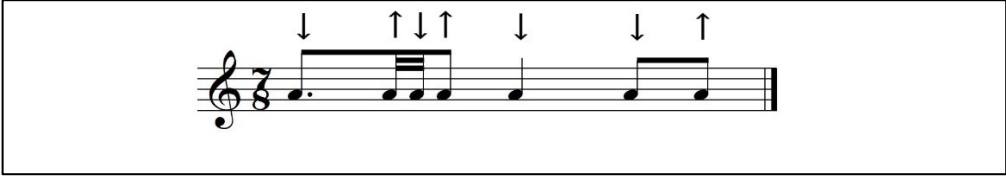
Korkuteli'ne kayıtlı türkülerin ölçü yapısına bakıldığında, 6 farklı şekilde ölçü sayısının kullanıldığı görülmektedir. Bu ölçüler; 2/4 (f:1, %12.50), 4/4 (f:1, %12.50), 6/2-9/2

(f:1, %12.50), 9/4 (f:1, %12.50), 7/8 (f:1, %12.50) ve 9/8'dir (f:3, %37.50) (Tablo 7).

Tablo 7. Korkuteli türkülerinde görülen ölçü yapısı

Ölçü Göstergesi	f	%
2/4	1	12.50
4/4	1	12.50
6/2-9/2	1	12.50
9/4	1	12.50
7/8	1	12.50
9/8	3	37.50
Toplam	8	100.00

Tablo 7'de görüldüğü gibi, 9/8 (f:3, %37.50) ölçüde olan kırk havalının kullanım sıklığı diğerlerine göre sayıca daha fazladır. Aksak ritim olarak bilinen 7/8 ölçüdeki türkünün düzum yapısı 3+2+2, 9/8 ölçüdeki "Fesliğin Bir Budağı Mavidir" ve "Cepkenimi Al İsterim" adlı türkülerin düzum yapısı 2+2+2+3, "Evlerinin Önü İğde Dallarını" adlı türkünün düzum yapısı ise 2+3+2+2'dir. Uzun havalardan "Eser Eser Sabah Yeli Kesilmez (Avşar Ağzı)" gurbet havasının saz bölümünde çoğunlukla gurbet açışı yapılmakta, "Eylen Durnam Eylen Haber Sorayım" gurbet havasının ise saz bölümünde 7/8 (3+2+2) ölçüde mızrap vuruşu ile eşlik yapılmaktadır.

Figür 1. Gurbet havasının saz bölümündeki mızrap vuruşu

Düz havalar 2/4 ya da 4/4 ölçülerde olan yani aksak olmayan türkülerdir. 6/2-9/2 ve 9/4 ölçülerde görülen türküler ağır zeybekler, 9/8 ölçüde olan türküler kıvrak zeybeklerdir. Korkuteli, Teke yöresi kültüründen etkilenmiştir. Yörede tüngüme ya da tüngümeçik olarak ifade edilen 9/16 ölçülerde olan Teke Zortlatması türü de oldukça fazla icra edilmekte ve oynanmaktadır. Bu türün, repertuvar arşivinde Korkuteli'ne kayıtlı türküler içerisinde görülmemesi oldukça dikkat çekicidir (Tablo 8).

Tablo 8. Korkuteli'ne ait türkülerin ses sınırları

Türkülerin ses sınırı	<i>f</i>	%
7 ses aralığına sahip türküler	2	22.22
8 ses aralığına sahip türküler	3	33.33
9 ses aralığına sahip türküler	3	33.33
10 ses aralığına sahip türküler	1	11.11
Toplam	9	100.00

Tablo 8 incelendiğinde, türkülerin 4 farklı ses sınırında olduğu tespit edilmiştir. Türkü ezgilerinin 2'sinin 7 ses sınırında (*f*:2, %22.22), 3'ünün 8 ses sınırında (*f*:3, %33.33), 3'ünün 9 ses sınırında (*f*:3, %33.33) ve 1'inin 10 ses sınırında (*f*:1, %11.11) olduğu belirlenmiştir. Ses sınırı en geniş türkü 10 ses aralığında olan "Halit Efe zeybeği" adlı zeybek havası, en az ses aralığına sahip olan türküler ise 7 ses aralığında olan "Fesliğin Bir Budağı Mavidir" ve "Aşa'nın Elinde Makas Kınalar" adlı türkülerdir. Türkülerin temaları genellikle aşk-sevda (3), gurbet (2), sitem-ağıt (1), kahramanlık (1) ve bitki-hayvanlara yönelik (1) konuları içermektedir.

Korkuteli Kına ve Dügünlerinde İcra Edilen Türküler

Korkuteli geleneksel düğünlerinde kadınlar ve erkekler bir arada eğlenmemektedir. Erkek eğlenceleri daha çok dışarıda ya da odalarda, kadın eğlenceleri ise yalnızca odalarda olmaktadır. Kınanın yakılacağı akşam kadınlar bir araya gelerek kutlama yaparlar. Gelinin yeni kıyafetlerini gelinin arkadaşları giyer, denerler. Def, darbuka gibi çalgıları bulamazlarsa bakır leğen, güğüm gibi ev araç gereçleri kullanarak ritim tutarlar, türkü söyleyerek oynamak isteyenleri eğlendirirler. Buldukları yerde çalgı icracısı kadın bulunmazsa yakın yerlerden davet edilir. Kına günü eğlenmek için yöre kadınlarının söylediği türküler; "Aman mor koyun meler gelir", "Denize dalayım mı", "Oy bahçanıza", "Meşelidir engin de dağlar meşeli", "Kızılıklar oldu mu", "Dirmil dağı meşeli", "Yayla yolları", "Cemilem", "Cevizin yaprağı dal arasında", "Köprü'nün altı geriz", "Çek deveci develeri", "Menevşesi boyun eymiş", "Ötme de dugguk", "Şu Dirmil'in çalgısı", "Osman zeybek inip gelir inişten", "Oğlan çıkmış köşküyeye şapka elinde", "Menevşe buldum derede", "Evlerine ben varamadım davşandan", "Kaleden kaleye şahin uçurdum", "İki geyik bir derede sulanır", "Yüksek Yüksek Tepelere Ev Kurmasınlar", "Konyalı", "Şu Köyceğiz yolları", "Oy Tombulum", "Gide gide bir söğüde dayandım", "Sabah ile ve Yıkma da bacaları yapamazsın" adlı türkülerdir. Bu türküler içerisinde TRT Türk halk müziği repertuvar arşivinde yer alanlar olmakla birlikte, sözlerinde farklılık olan ve repertuvarda yer almayan ("Köprü'nün altı geriz", "İki geyik bir derede sulanır", "Osman zeybek inip gelir inişten", "Oğlan çıkmış köşküyeye şapka elinde", "Menevşe buldum derede", "Yıkma da bacaları yapamazsın"

Korkuteli yöresi düğün geleneklerinin müzik folkloru açısından incelenmesi

gibi) türkülerde rastlanmıştır. Repertuvarda yer almadığı görülen bu türküler yöredeki icracılardan dinlenerek notaya alınmıştır. Repertuvarda yer alan ve yörede söylenen türkülerin repertuar numarası ve yöresi

belirtilmiştir. Korkuteli yöresinde kına ve düğünlerde kadınlar tarafından icra edilen türkülerin sözlerinin daha anlaşılır olması için yöre icracılarının söylediği şekilde ilgili kesitler Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9. Korkuteli yöresinde kına ve düğünlerde kadınlar tarafından icra edilen türkülerin sözleri

Türkü 1. Aman Mor Koyun Meler Gelir (1782- Ankara)	Türkü 2. Denize Dalayım Mı (2100-Ankara)
<p>Aman mor koyun meler gelir Aman dağları deler gelir Haydi de dağları deler gelir Aman hakikatli yar isen Aman uykuyu böler gelir Nesine de aslan yârim nesine Doyulmuyor o kızın cilvesine</p> <p>Aman mor koyun meşelerde Aman gül suyu şişelerde Haydi de gül suyu şişelerde Eller yârini aldı aldı gitti Aman ben kaldım köşelerde Haydi de ben kaldım köşelerde Nesine de yârim nesine Doyulmuyor o yârin cilvesine (KK4)</p> <p>Aman mor koyun meler gelir Yârim dağları deler gelir Aman mor koyun meşelerde Yavrum gül suyu şişlerde Nesine de yavrum nesine</p> <p>Sigara da koymuş fesine Aman can gaynıyor bacısına Aman mor koyun guzusuna Nesine de yavrum nesine Aman doyulmuyor cilvesine Sigara da koymuş fesine (KK2)</p>	<p>Denize dalayım mı Aman bir balık avlayım mı Hayde bir balık avlayım mı Ay doğdu güneş battı Aman daha yalvarayım mı Hayde daha yalvarayım mı</p> <p>Aman aman Alim nerdesin Aman kaldır camın perdesin Aman kalabalık yerde misin</p> <p>Deniz kumsuz olur mu Aman yiğit sensiz olur mu Haydide yiğit sensiz olur mu</p> <p>Aman aman alim nerdesin Haydide kaldır camın perdesini Aman benim dertlimisin (KK4).</p>
Türkü 3. Oy Bahçenize (3174-Giresun)	Türkü 4. Meşelidir Engin De Dağlar Meşeli (2321-Antalya)
<p>Oy bahçanıza ben giremedim (yavrum) gazelden Oy başım alıp ben gidemedim (yavrum) güzelden</p> <p>Hele hele yürü fistanı sürü Anasının nazlı gülü ninay da nay nay nanay da nay</p>	<p>Meşelidir gappada dağlar meşeli meşeli dibinde de halıda kilim döşeli döşeli Üç gün oldu ben bu derde düşeli düşeli Yumurthanın gulpu yok gözlerimde uyku yok Sür gemici gemini hiç kimseden korkum yok Meşelidir gappada dağlar meşeli meşeli Üç gün olduda tozlu yola düşeli düşeli Yumurthanın sarısı yere düştü yarısı Yarısından fayda yok kaç gel gece yarısı (KK4).</p>

Türkü 5. Kızılıcıklar Oldu Mu (1711-Edirne)	Türkü 6. Dirmil Dağı Meşeli (3377-Burdur)
<p>Kızılıcıklar oldu mu Selelere doldu mu Gönderdiğim çoraplar Ayağına oldu mu</p> <p>Mendili eline Mendil verdim geline Kara kına yollamış Yar benim ellerime</p> <p>Tabakası aynalı Şu oğlana varmalı Oğlan çok güzel ama Annesini napmalı (KK2)</p>	<p>Dirmil dağı meşeli Dibi mor menevşeli Karşıda kızlar geliyor Eli amber şişeli</p> <p>Sürüm sürüm sürünsün sürmeli kızlar Göğsü de çapraz düğmeli kızlar</p> <p>Kuyu dibi taş'olur Öksüz gözü yaşl'olur Ana baba var emme Yar kokusu başk'olur (KK5).</p>
Türkü 7. Yayla Yolları (493-Burdur)	Türkü 8. Cemilem (3437-Burdur)
<p>Yayla yollarında yürüyen gelin Ah aman ah aman Allı şalvarını sürüyen gelin Ah aman ah aman Ben varmam inekliye yağurdu sinekliye Allah nasip eylesin omuzu tüfekliye (KK5).</p>	<p>Cemilemin gezdiği dağlar meşeli imanım Haydi üç gün oldu cemilem ben bu derde düşeli Haydi üç gün oldu cemilem ben bu derde düşeli Gaydırı gubbak cemilem nasıl nasıl edelim biz bu işi Nikahımızı gıysın ünne gelin hoca memişi Cemile gız ne gezersin hayatta Basma da fistan, parlak da potin ayakta Gaydırı gubbak cemilem nasıl nasıl edelim biz bu işi Nikahımızı gıysın ünne gelin hoca memişi (KK5).</p>
Türkü 9. Cevizin Yaprağı Dal Arasında (468-Afyon)	Türkü 10. Köprünün Altı Geriz
<p>Cevizin yaprağı dal arasında Güzeli severler bağ arasında bağ arasında Üç beş de güzel bir araya gelmişler Benim de sevdiceğim yok arasında yok arasında Evlerinin önü zerdali dali Pencereden gördüm kınalı eli Benim de sevdiceğim tomurcuk gülü Sensiz o dağlara giremez oldum Sensiz de lokmaları yiyemez oldum (KK5).</p>	<p>Köprünün altı geriz Gerizden geçiveririz Anan baban vermezse a gülüm Bir gece geçiveririz</p> <p>Tabaktaki peynir mi Bu peynir yenilir mi Ben seni gizli sevdim a canım Ellere söylenir mi (KK4)</p> <p>Tabaktaki peynir mi? Getir baken yenir mi? Gız ben seni gizli sevdim Ay yârim ellere denir mi? Yar ben seni gizli sevdim Ay yârim ellere denir mi? (KK5)</p>

Türkü 11. Çek Deveci Develeri (3744-Konya)	Türkü 12. Menevşesi Boyun Eymiş (3439-Denizli)
<p>Çek deveci develeri dolansın aman yar yar aman Dolansın da baş pınardan sulansın aman Devesi daylak Her yanı oynak Buna derler aylak</p> <p>Çek deveci develeri engine aman yar yar aman Yük vurmuşlar aldanıcık doruma Eğer dalında Heybe kolunda Yollara düşmüş Kızlar kendi halinde (KK4)</p>	<p>Menevşesi boyun eymiş Gül yaprağı suya değmiş Çengel menevşelim çengel Aramızdan geçsin engel</p> <p>Menevşesi boyun eymiş Gül yaprağı suya değmiş Kız seni seven oğlan ölmüş Çengel menevşelim çengel Aramızdan çıksın engel (KK4)</p>
Türkü 13. Ötme De Dugguk (2330- Antalya)	Türkü 14. Şu Dirmil'in Çalgısı (1940-Burdur)
<p>Ötme de dugguk ötme de bağrım eziktir Ah abam eziktir Soğuk vurmuş bağlarımız bozuktur Aman aman hey a sürmelim palazım of</p> <p>Koyu da olur gabardıcın gölgesi Ah agam gölgesi Günden güne artar yarin sevdası Aman aman hey a sürmelim palazım of (KK2).</p>	<p>Şu Dirmil'in çalgısı a canım Dağlara vurdu yankısı Şu gelenler içinde a canım Benim yârim hangısı</p> <p>Altın yüzüğüm var benim Parmaçığıma dar benim Şu gelenler içinde a gülüm Ortada boylu yar benim (KK4)</p>
Türkü 15. Osman Zeybek İnip Gelir İnişten	Türkü 16. Oğlan Çıkmış Köşküyeye Şapka Elinde
<p>Osman zeybek inip gelir inişten Her yanları görükmeyor gümüştan Osmanım Osmanım garip Osmanım Gecelere kaldın canım Osmanım</p> <p>Yattım yârin dizine Düştüm alın alın gözüne</p> <p>Evlerine vardım emme girmedim On yedi yerimden gurşun da yedim anam da ölmedim</p> <p>Yattım yârin dizine Düştüm alın alın gözüne (KK1)</p>	<p>Oğlan çıkmış köşküyeye şapka elinde oğlan oğlan ne var belinde ne var belinde ne var belinde Oğlan gelmiş kıza el ederiler Oğlan çıkmış köşküyeye el eder kıza Kız oğlanı görünce döner geriye döner geriye döner geriye</p> <p>Mezerler arasında bir sürü goyun Kesildi kefinim ılıdı suyum Anam kayfa kavırır terlesin diye Bubam yorgan çevirir ölmesin diye (KK1)</p>

<p>Türkü 17. Menevşe Buldum Derede (Teke Zortlatması)</p>	<p>Türkü 18. Evlerine Ben Varamadım Davşandan (8- Denizli)</p>
<p>Menevşe buldum derede Sordum evleriniz nerede Allı menevşeli morlu Morlu menevşeli morlu. Menevşesi yapalak topalak Yar geliyor öpelek kokalak (KK1)</p>	<p>Evlerine de ben varamadım da davşandan Oğlumuz güççücük gızınız ufacık Uyumuş kalmış akşamdan Evlerine de ben vara gele yol ettim El kızını ben kendime yar ettim Amanin dokmanim çam gozağı Giyinmiş kuşanmış akşam üzeri (KK5)</p>
<p>Türkü 19. Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum (691-Adıyaman)</p>	<p>Türkü 20. İki Geyik Bir Derede Sulanır Sulanır</p>
<p>Kaleden kaleye şahin uçurdum Ah ile vah ile ömür geçirdim Kalenin başında taş ben olaydım Ela göz üstüne kaş ben olaydım Şöyle olur böyle olur Türkmen güzeli Edası hoş olur Türkmen güzeli Kalenin başında heykeller darı Ekerler biçerler ederler kârı Kız bana yollamış ayvayla narı Şöyle olur böyle olur Türkmen güzeli Edası hoş olur Türkmen güzeli (KK5)</p>	<p>İki geyik bir derede sulanır sulanır öf Sulanır da baş pınara dolanır dolanır amannın amann hey Ardıç arasında bizim evimiz evimiz öf Birbirimize düştü sevimiz sevimiz. Keklik oldum ala cama düzmedim düzmedim Alaylaşıp şu dağları gezmedim gezmedim anam (KK1)</p>
<p>Türkü 21. Yüksek Yüksek Tepelere Ev Kurmasınlar (190-Edirne)</p>	<p>Türkü 22. Konyalı (1094-Konya)</p>
<p>Yüksek yüksek depelere ev kurmasınlar Aşrı aşrı memlekete kız vermesinler Annesinin bir tanesini hor görmesinler Uçan da kuşlara mâni olsun ben annemi özledim Hem annemi hem babamı ben köyümü özledim. Kardeşlerim yollarımı bilse de gelse Uçan da kuşlara mâni olsun ben annemi özledim Hem annemi hem babamı ben köyümü özledim (KK1).</p>	<p>Yar yar Adana'dan, Antalya'dan, Konya'dan, Konya'dan Bize seven geçmez imiş Dünya'dan Yürü Konyalım yürü Şimdi de burdan geçti hovardanın biri Yar yar Konya bazarında armut satarken satarken Teraziyi aldurdım kızı hakka erken yürü Yürü yavrum yürü saçlarını sürü Şimdi de burdan geçti hovardanın biri (KK5).</p>

Türkü 23. Şu Köyceğiz yolları (1327-Muğla)	Türkü 24. Oy Tombulum Tombulum (2209-Tokat)
<p>Şu Köyceğiz yolları Kaldır Ayşe'm kolları Bizim için yapılmış Şu Muğla'nın damları</p> <p>Oldu mu Ayşem oldu mu Enişten camızları buldu mu Bir bardacık rakıylan Gül benzin Ayşe'm soldu mu</p> <p>Ay variken gelemem Dillere destan olamam Ay buluta girince Bağlasalar Ayşe'm duramam (KK2).</p>	<p>Gitme gidenlerine Boyu fidanlarına N'olur bi selam söyle Gelip gidenlerine tombulum Oy tombulum tombulum Yoldan geldim yorgunum Eller ne derse desin Gız ben sana vurgunum tombulum (KK2).</p>
Türkü 25. Gide Gide Bir Söğüde Dayandım (1925-Adana)	Türkü 26. Sabah ile (1504-Şanlıurfa)
<p>Gide gide bir söğüde dayandım dayandım O söğüdün allarına boyandım gelin boyandım Ben o yere dağlar kadar güvendim güvendim Güvendiğim dağlar elime geldi elime geldi</p> <p>Ölem ben ölem ben Kurban olam ağzındaki dile ben gelin dile ben</p> <p>Goca dağlar var mı size zararım zararım Yar yitirdim uğurun uğurun ararım gelin ararım Ben o yâri her gelenden sorarım sorarım Güvendiğim dağlar elime geldi elime geldi</p> <p>Ölem ben ölem ben Kurban olam ağzındaki dile ben gelin dile ben (KK2).</p>	<p>Sabah ilen sabah ile, Sabah ilen sabah il, Kahvede gelir sabah ile, Anan seni bana verdi Küçük yavrum nazar ile (KK5).</p>
Türkü 27. Yıkma da Bacaları Yapamazsın	
<p>Yıkma da bacaları yapamazsın ay guş Alma da iki garı bakamazsın ay guş Ayguşumun elinde sazı da var Çalmasını bilmiyor nazı da var aman aman aman ayguş (KK1).</p>	

Tablo 9'da belirtilen türkülerden kına türkülerinin dışındakiler erkekler arasında da icra edilmektedir. Davul zurna ile icra edilen türkülerin başında gurbet havaları gelmektedir. Özellikle vakit davulları çalınırken başlangıçta gurbet havası çalınır

ardından yürük türküler icra edilmektedir. Bu türküler; "Güllük Dağı", "Çaya düştü dutamadım kolunu (Ümmüm)", "Ağır Köroğlu", "Bozova zeybeği", "Al yazma zeybeği", "Serenler zeybeği", "Avşar zeybeği" ve bunların yanında yayla havaları

olarak bilinen 9/8 ve 9/16 ölçülerdeki “Yayla yolları”, “Dirmilcikten gider yaylanın yolu”, “Dirmil dağı meşeli”, “Sarı zeybek”, “Cemilem” (KK6, KK7) gibi yörede bilinen pek çok türkü çalınmaktadır.

“Eski geleneksel düğünlerde yaşlılar ayrı bir odada gençler ayrı bir odada otururlar. Yaşlıların odasına girildiğinde ihtiyarların zeybek oynadığı görülür. Yörede yayla türü denilen 9/16’lık 9/8’lik ritimlerle oynadıkları oyunlar da vardır ama gençler çoğunlukla 2/4’lük düz bir ritimle oynarlar. Yani gençliğin oynadığı havalar ayrı ihtiyarların oynadığı

havalara ayrı olur. “Al yazma zeybeği”, “Aşar zeybeği”, “Serentler zeybeği”ni herkes oynayamaz. Eğer delikanlı zeybek bilmiyorsa odaya alınmaz, odaya alınmak için o zeybeği öğrenmek zorunda kalır” (KK6).

Korkuteli geleneksel düğünlerinde söylenen ve bu çalışma kapsamında derlenen ve notaya alınan “Köprü’nün altı geriz”, “İki geyik bir dereye suların”, “Osman zeybek inip gelir inişten”, “Oğlan çıkmış köşküye şapka elinde”, “Menevşe buldum dereye”, “Yıkma da bacaları yapamazsın” adlı türküler Tablo 10, 11, 12, 13, 14 ve 15’te sunulmuştur.

Tablo 10. “Köprü’nün altı geriz” türküsünün figürü, sözleri ve derleme bilgileri

Yöresi : Korkuteli	Derleyen/Notaya Alan : Doç. Dr. Sevilay GÖK
Kaynak kişi : Cemile GÜRBİLEK	Derleme Tarihi : 12.12.2021
Ezgi ismi : KÖPRÜNÜN ALTI GERİZ	
Metronom : 1/8 -120	Düzüm : 2+2+2+3
<p>KÖPRÜNÜN ALTI GERİZ</p> <p>Köprü’nün altı geriz Gerizden geçiveriz Anan baban vermezse a gülüm Bir gece geçiveriz</p> <p>Tabaktaki peynir mi? Bu peynir yenir mi? Ben seni gizli sevdim a canım Ellere söylenir mi?</p> <p>Tabaktaki peynir mi? Getir baken yenir mi? Gız ben seni gizli sevdim ay yarım Ellere denir mi?</p>	

Korkuteli yöresi düşün geleneklerinin müzik folkloru açısından incelenmesi

Tablo 11. “İki geyik bir derede sulanır” türküsünün figürü, sözleri ve derleme bilgileri

Yöresi	: Korkuteli/Kozağaç köyü	Derleyen/Notaya Alan	: Doç. Dr. Sevilay GÖK
Kaynak kişi	: Melek İNCE	Derleme Tarihi	: 26.09.2021
Ezgi ismi	: İKİ GEYİK BİR DEREDE SULANIR		
Metronom	: 1/4 - 104	Düzüm	: 1+1
İKİ KEKLİK BİR DEREDE SULANIR			
İki geyik bir derede sulanır sulanır öf Sulanır da baş pınara dolanır dolanır aman aman hey			
Ardıç arasında bizim evimiz evimiz öf Birbirimize düştü sevimiz sevimiz aman aman hey			
Keklik oldum ala cama düzmedim düzmedim öf Alaylaşıp şu dağları gezmedim gezmedim aman aman hey			

Tablo 12. "Osman zeybek inip gelir inişten" türküsünün figürü, sözleri ve derleme bilgileri

Yöresi	: Korkuteli/Kozağaç köyü	Derleyen/Notaya Alan	: Doç. Dr. Sevilay GÖK
Kaynak kişi	: Melek İNCE	Derleme Tarihi	: 26.09.2021
Ezgi ismi	: OSMAN ZEYBEK İNİP GELİR İNİŞTEN		
Metronom	: 1/8 - 120	Düzüm	: 2+2+2+3

OS MAN ZEY BEK İ NİP GE Lİ İ NİŞ DEN (SAZ)
EV LE Rİ NE VAR DIM EM ME GİR ME DİM

HER YAN LA RI GÖ RÜK ME YOR GÜ MÜŞ DEN (SAZ)
ON YE Dİ YE RİM DEN GUR ŞUN YE DİM A NAM DA ÖL ME DİM

OS MA NİM OS MA NİM GA RİP OS MA NİM GE CE LE RE GAL DIN CA NİM OS MA NİM

(SAZ) YATTIM YA RİN Dİ Zİ NE DÜŞDÜM A LİNA LİN GÖ ZÜ NE (SAZ)

OSMAN ZEYBEK İNİP GELİR İNİŞTEN

Osman zeybek inip gelir inişten
Her yanları görükmeyor gümüşten
Osmanım Osmanım garip Osmanım Gecelere kaldın canım Osmanım

Yattım yârin dizine
Düştümlü alin alin gözüne

Evlerine vardım emme girmedim
On yedi yerimden gurşun da yedim anam da ölmedim
Osmanım Osmanım garip Osmanım Gecelere kaldın canım Osmanım

Yattım yârin dizine
Düştümlü alin alin gözüne

Korkuteli yöresi düşün geleneklerinin müzik folkloru açısından incelenmesi

Tablo 13. "Oğlan çıkmış köşküye şapka elinde" türküsünün figürü, sözleri ve derleme bilgileri

Yöresi	: Korkuteli/Kozağaç köyü	Derleyen/Notaya Alan	: Doç. Dr. Sevilay GÖK
Kaynak kişi	: Melek İNCE	Derleme Tarihi	: 26.09.2021
Ezgi ismi	: OĞLAN ÇIKMIŞ KÖŞKÜYE ŞAPKA ELİNDE		
Metronom	: 1/4 - 104	Düzüm	: 1+1

OĞ LAN ÇIK MIŞ KÖŞ KÜ YE DE ŞAP KA E LİN DE
OĞ LAN ÇIK MIŞ KÖŞ KÜ YE EL E DER KI ZA
ME ZER LER A RA SIN DA BİR SÜ RÜ GO YUN
A NAM KAF FA KA VI RİR TER LE SIN Dİ YE

OĞ LAN OĞ LAN NE VAR BE LİN DE
KIZ OĞ LA Nİ GÖ RÜN CE DÖ NER GE Rİ YE
KE SİL Dİ KE Fİ NİM İ LI Dİ SU YUM
BU BAM YOR GAN ÇE VI RİR ÖL ME SIN Dİ YE

NE VAR BE LİN DE NE VAR BE LİN DE
DÖ NER GE Rİ YE DÖ NER GE Rİ YE
İ LI Dİ SU YUM İ LI Dİ SU YUM
ÖL ME SIN Dİ YE ÖL ME SIN Dİ YE

OĞLAN ÇIKMIŞ KÖŞKÜYE ŞAPKA ELİNDE

Oğlan çıkmış köşküye şapka elinde
Oğlan oğlan ne var belinde ne var belinde ne var belinde
Oğlan çıkmış köşküye el eder kıza
Kız oğlanı görünce döner geriye döner geriye döner geriye

Mezerler arasında bir sürü goyun
Kesildi kefinim ılıdı suyum
Anam kayfa kavırır terlesin diye
Bubam yorgan çevirir ölmesin diye

Tablo 14. “Menevşe buldum derede” türküsünün figürü, sözleri ve derleme bilgileri

Yöresi	: Korkuteli/Kozağaç köyü	Derleyen/Notaya Alan	: Doç. Dr. Sevilay GÖK
Kaynak kişi	: Melek İNCE	Derleme Tarihi	: 26.09.2021
Ezgi ismi	: MENEVŞE BULDUM DEREDE		
Metronom	: 9/16 - 88	Düzüm	: 2+2+2+3

ME NEV ŞE BUL DUM DE RE DE SOR DUM EV LE Rİ NİZ
ME NEV ŞE Sİ YA PA LAK TO PA LAK YAR GE Lİ YOR Ö PE LEK

NE RE DE SOR DUM EV LE Rİ NİZ NE RE DE
KO KA LAK YAR GE Lİ YOR Ö PE LEK KO KA LAK

AL LI ME NEV ŞE Lİ MOR LU MOR LU ME NEV ŞE Lİ
MOR LU

OĞLAN ÇIKMIŞ KÖŞKÜYE ŞAPKA ELİNDE

Menevşe buldum derede
Sordum evleriniz nerede
Allı menevşeli morlu
Morlu menevşeli morlu

Menevşesi yapalak topalak
Yar geliyor öpelek kokalak
Allı menevşeli morlu
Morlu menevşeli morlu

Tablo 15. “Yıkma da bacaları yapamazsın” türküsünün figürü, sözleri ve derleme bilgileri

Yöresi	: Korkuteli/Kozağaç köyü	Derleyen/Notaya Alan	: Doç. Dr. Sevilay GÖK
Kaynak kişi	: Melek İNCE	Derleme Tarihi	: 26.09.2021
Ezgi ismi	: YIKMA DA BACALARI YAPAMAZSIN		
Metronom	: 1/8 - 112	Düzüm	: 2+2+2+3
YIKMA DA BACALARI YAPAMAZSIN			
Yıkma da bacaları yapamazsın ay guş Alma da iki garı bakamazsın ay guş Aygüşumun elinde sazı da var Çalmasını bilmiyor nazı da var aman aman aman ayguş			

Boğaz Havası

Boğaz havaları yörede boğaz çalma olarak ifade edilmektedir. Teke yöresinde boğaz havaları “hada” ismi ile bilinmektedir. Hada, “çalğı yerine tercihen gırtlığın saz, parmağın mızrap olarak kullanıldığı, bazı bölgelerde daha çok kadınların ve henüz ses değişimi olmayan çocukların icra ettiği bir müzik türüdür. Hadalar bazı bölgelerde (Antalya, Denizli, Isparta gibi) serbest, 5/8 ve 9/16’lık ölçüde görülürken” (Gök Akyıldız, 2016: 71) Korkuteli’nde 11/8 ölçüde görülmüştür. Bu boğaz havası 7’li hece ölçüsüyle söylenmiş mâni türündedir. Kozağaç köyünde kayda alınan bu boğaz havasının sözleri ve figürü Tablo 16’da sunulmuştur.

Tablo 16. Korkuteli’nde kayda alınan Boğaz Havasının figürü, sözleri ve derleme bilgileri

Yöresi	: Korkuteli/Kozağaç köyü	Derleyen/Notaya Alan	: Doç. Dr. Sevilay GÖK
Kaynak kişi	: Melek İNCE	Derleme Tarihi	: 26.09.2021
Ezgi ismi	: BOĞAZ HAVASI		
Metronom	: 1/8 - 120	Düzüm	: 2+3+2+2+2

<p>DAĞ DAN DA ĞA GA ÇA K LAR ÇEV RE CIĞ NI AK DE RE NİN O VA SI BÜL BÜL LE RİN ŞAŞ KİN COŞ KUN DU DUR KEN İN CE BEL Lİ AR MIT LI NİN DİZ LE RI A ÇIL MIŞ NER</p> <p>SA ÇAK LAR GET ME FAT MA DAĞ LA RA YU VA SI İN DIM DE RE YE DUR DUM YAR BUL DUM HAY O VA HEY O VA GİS LE Rİ FAT MA AH ME DE BA KAR KEN</p> <p>O MAR A GAN GO ÇAK LAR ÇİF TE GÜ VER CİN VUR DUM HAY O VA HEY O VA Yİ TİR MIŞ Ö KÜZ LE RI</p>	<p>BOĞAZ HAVASI</p> <p>Dağdan dağa kaçaklar Cevreciğini saçaklar Getme Fatma dağlara Omar ağan gocuklar</p> <p>Ak derenin ovası Bülbüllerin yuvası İndim dereye durdum Çifte güvercin vurdum Şaşkın coşkun dururkan İnce belli yar buldum Hay ova hey ova</p> <p>Armitlının dizleri Açılmış nergizleri Fatma Ahmet’e bakarken Yitirmiş öküzleri</p>
--	--

Sonuç ve Öneriler

Geleneksel düğünlerde yapılan pek çok uygulamanın izleri halen günümüzde görülmektedir. Bununla birlikte teknolojinin gelişmesiyle imkânların kolaylaşması, kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, toplumsal iletişimin farklılaşması, köyden kente göçün etkisi, mesleki değişimlerin yaşanması sebebiyle köylerdeki gençlerin tarımsal odaklı çalışmalardan uzaklaşması gibi pek

çok unsur, çağın getirdiği bir süreç olarak, bu geleneksel düğünlerin ve ritüellerin değişmesini, zaman içerisinde unutulması olasılığını da beraberinde getirmiştir. Geleneksel düğünlerin, kültürel ve sosyolojik değerlendirmelerinin yapılabilmesi, geçmişle bugünün karşılaştırılabilirliği ve unutulmaması adına yapılan çalışmaların önemi ortaya çıkmaktadır. Bu çalışma ile Antalya-Korkuteli’nde geçmişten bugüne

getirilmiş pek çok gelenek, görenek, örf ve adetler, özellikle elektriğin ve teknolojik imkânların olmadığı ya da yeni yeni kullanılmaya başlandığı dönemleri kapsayan 1970-1980'li yıllardaki düğün adetleri, yöreye ilişkin yazılmış pek çok kaynaktan yararlanılarak ve yüz yüze yapılan görüşmeler ile birinci ağızdan yansıtılmaya çalışılmıştır. Korkuteli'nde geleneksel düğün adetlerinin ve uygulanış biçimlerinin yanında, yöreye ait TRT Türk halk müziği arşivine kayıtlı türkülerini analiz etmek ve geleneksel düğünlerde sıkça icra edilen türkülerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması ve kültür analizi (etnografi/etnografya) modeliyle desenlenmiştir. Kaynak kişilerle yapılan görüşmeler ve doküman incelemeleri sonucunda, Antalya-Korkuteli'nde geleneksel düğün adetleri ve uygulanış biçimlerine, TRT Repertuar arşivinde Korkuteli'ne kayıtlı türkülerin müzikal özelliklerine ve yöredeki geleneksel düğünlerde icra edilen türkülere yönelik şu sonuçlar maddeler halinde özetlenebilir:

- Yöredeki düğünler, düğün öncesi, düğün süreci ve düğün sonrası olmak üzere üç aşamada değerlendirilmiş, düğün öncesi süreçte; kız isteme, dürü, oku/davetiye, düğün sürecinde; tongavut/tartala, keşkek dövme, yuka ağzı, ıspa/ıspayı/ispahi ve düğünlerde oynanan oyunlar, çeyizaltı, maşala, güreş, kına, yas etme, kız alma, düğün sonrasında ise gelin yüzü yapıldığı belirlenmiştir.
- Korkuteli'nde geleneksel düğünler çoğunlukla cuma, cumartesi ve pazar olmak üzere üç gün yapılmakta, düğünden önceki hazırlık süreci ve düğün sonrası ritüeller ile düğün süreci beş gün bulmaktadır.
- Geleneksel düğünlerde, gelin ve damat düğün evine girerken, kapıya yağ sürülmesi, çivi çakılması, başlarına şeker, çerez, mısır, buğday serpilmesi, evliliklerinin uzun sürmesi, bereketli olması, neslinin devam etmesi inancı ve niyetini göstermektedir.

➤ Korkuteli'ne ait TRT Türk halk müziği arşivine kayıtlı dokuz türkü, beş farklı makam dizisi ile benzerlik göstermektedir. Bu makam dizileri; Gülizar, Hicaz, Hüseyini, Uşşak ve Zirgüleli Hicaz'dır. Bu türkülerden kullanım sıklığı bakımından en yaygın Gülizar makamı dizisi görülmüştür. Bu makam dizisiyle benzerlik gösteren "Çay benim çeşme benim" adlı kırık hava, "Eser eser sabah yeli kesilmez (Avşar ağzı)" ve "Eylen durnam eylen haber sorayım" adlı uzun havalardır.

➤ Korkuteli'ne kayıtlı türkülerde, 2/4, 4/4, 6/2-9/2, 9/4, 7/8 ve 9/8 olmak üzere 6 farklı şekilde ölçü sayısının kullanıldığı görülmüştür. Bu ölçülerden en yaygın kullanılan 9/8'lik ölçü kalıbıdır.

➤ Türkülerin dört farklı ses sınırında olduğu, ezgilerin çoğunlukla sekiz ses sınırında ve dokuz ses sınırında kullanıldığı belirlenmiştir.

➤ Türkülerin temaları çoğunlukla aşk-sevda ve gurbettir.

➤ Geleneksel kına ve düğünlerde kadın icracılar çoğunlukla bakır leğen çalmakta, erkekler dışarıda davul, zurna, odalarda ise bağlama çalmaktadırlar.

➤ Yörede, gelin olurken söylenen ve ölenin arkasından söylenen olmak üzere kadınlar iki türlü ağıt yakmaktadır. Ağıtların ritmik ve melodik bir yürüyüşü yoktur. Ağlama biçiminde konuşur gibi söylenmektedir.

➤ TRT Türk halk müziği repertuar arşivine kayıtlı "Aman mor koyun meler gelir", "Denize dalayım mı", "Oy bahçanıza", "Meşelidir engin de dağlar meşeli", "Kızılıklar oldu mu", "Dirmil dağı meşeli", "Yayla yolları", "Cemilem", "Cevizin yaprağı dal arasında", "Çek deveci develeri", "Menevşesi boyun eymiş", "Ötme de dugguk", "Şu Dirmil'in çalgısı", "Evlerine ben varamadım davşandan", "Kaleden kaleye şahin uçurdum", "Yüksek Yüksek Tepelere Ev

Kurmasınlar”, “Konyalı”, “Şu Köyceğiz yolları”, “Oy Tombulum”, “Gide gide bir söğüde dayandım”, “Sabah ile” adlı türküler kadınlar kendi aralarında kına ve düğün eğlencelerinde söylemektedir. Bunun yanında yörede kına ve düğünlerde söylenen “Yıkma da bacaları”, “Osman zeybek inip gelir inişten”, “Oğlan çıkmış köşküye şapka elinde”, “Menevşe buldum derede”, “İki geyik bir derede sulanır”, “Köprünün altı geriz” türkülerini de alanda yapılan görüşmeler sonucunda kayda alınmış ve çalışmaya dahil edilmiştir.

➤ Erkeklerin eğlencelerinde ve düğünün hemen hemen tüm süreçlerinde (karşılama, gelin alma, tartala, eğlenme, güreş, vakit davulu gibi) davul zurna önemli bir yere sahiptir. Vakit davulları çalınırken başlangıçta “Güllük Dağı” gurbet havası çalınıp ardından “Çaya düştü dutamadım kolunu (Ümmüm)”, “Ağır Köroğlu”, “Bozova zeybeği”, “Al yazma zeybeği”, “Serenler zeybeği”, “Avşar zeybeği” ve bunların yanında yayla havaları olarak bilinen 9/8 ve 9/16 ölçülerdeki “Yayla yolları”, “Dirmilcik’den gider yaylanın yolu”, “Dirmil dağı meşeli”, “Sarı zeybek”, “Cemilem” gibi yörede türküler icra edilmektedir.

Öneriler

İlerideki araştırmalara yönelik öneriler

- Düğün kültürü, düğün müzikleri, düğünde icra edilen danslar ve günümüz düğünlerinde yaşanan değişimlere ilişkin kaynak kişiler çoğaltılarak farklı araştırmalar yapılabilir.
- Yöredeki düğünlerin yapılışı sırasında görüntü kayıtları alınıp, belgesel film yapılarak arşivlenebilir.
- Tespit edilememiş düğün gelenek ve görenekleri, düğün müzikleri ve dansları tespit edilerek yazılı kaynak oluşturulabilir ve bu kaynaklar Teke Yöresini kapsayacak şekilde genişletilebilir.
- Bu çalışma modeli örnek alınarak diğer yörelerdeki düğün gelenekleri

ve müzik pratikleri incelenebilir ve karşılaştırılabilir.

Uygulamacılara yönelik öneriler

- Geleneksel düğün geleneklerinin müzikofolklorik açıdan incelenmesine yönelik çalışmalar, karşılaştırmalı olarak disiplinler arası konferans ya da seminer gibi etkinliklerde sunulabilir, yörede derlenen türküler açıklamalı olarak konserlerde icra edilebilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma 05.09.2021 ve 29.12.2022 tarihleri arasında, araştırmanın içeriğine yönelik ulaşılabilen, makale, tez ve kitap gibi yazılı kaynaklar, yörede yaşayan ve aktif olarak geleneksel düğünlerde def, leğen çalan kadın icracılar ile davul, zurna, bağlama çalan erkek icracılar, TRT Türk halk müziği repertuvar arşivinde Korkuteli’ne kayıtlı dokuz türkü ve görüşme yapılan kaynak kişilerden dinlenerek notaya alınan altı türkü ve bir boğaz havası ile sınırlıdır.

Bilgilendirme

Bu çalışma, Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından kısmen desteklenmiştir. Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır. Kaynak kişilerin bilgi, görüş, deneyimlerinden faydalanmak ve isimlerini açıkça belirtmek amacıyla kişisel rıza beyanları alınmıştır. Bu doğrultuda katkılarından dolayı Melek İnce, Uğur Aslan, Gülcan Öz, Papuş Koparan, Cemile Gürbilek, Ahmet Çoban, Kadir Selçuk ve Rasih Çenit’e teşekkür ederiz. Ek olarak, çalışmanın saha araştırmaları sürecinde verdiği desteklerden ötürü TRT Antalya Radyosu yönetimine teşekkür ederiz. Prof. Allan E.W. Rennie’ye İngilizce kontrol ve çeviri için teşekkür ederiz.

Çalışmadaki yazar katkıları şu şekildedir; Sorumlu yazar: Araştırma yönetimi, araştırma çalışmaları, metodoloji, analiz, yazma-orijinal taslak/gözden geçirme ve düzenleme, 2.yazar: Veri işleme, literatür çalışmaları, kavramsallaştırma, görsel düzenleme, yazma orijinal taslak.

Kaynaklar

- Akın, B. (2018). Kültürel bellek ve müzik. *Eurasian Journal of Music and Dance*, 13, 101-117.
- Akın, Ü.B. (2020). Türk halk bilimi çalışmalarında müziğin işlevselliği üzerine eleştirel bir değerlendirme. *Milli Folklor*, 32(127), 172-185.
- Antalya, D.B. (2012). *Korkuteli*. Antalya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları. Antalya.
- Artun, E. (2008). *Halk kültürü araştırmaları*. Kitabevi, İstanbul.
- Ataman, S.Y. (1992). *Eski Türk düşünleri ve evlenme rit'leri* (Vol. 186). Kültür Bakanlığı.
- Ay, E. (1999). *Folklor (Halkbilim)*. Pan yayıncılık, İstanbul.
- Barlas, U. (1975). *Hakkâri ili evlenme töre ve törenleri*. Özer basımevi, Karabük.
- Bayat, F. (2011). Türk folklorunda ağıt. Emine Gürsoy Naskali. *Ağıt kitabı*. Kitabevi. İstanbul.
- Can, İ. (2006). *Korkuteli'nin (Antalya) beşerî ve ekonomik coğrafyası*. Yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Çelik, A. (2013). *Teke Kozağacı Korkuteli köy araştırması*. Asude Ofset.
- Çine, H. (2010). Burdur Halk Kültürü. *Geçmişten geleceğe Burdur halk kültürü ve turizm sempozyumu (2. Burdur sempozyumu)*. Mrk Baskı.
- Çobanoğlu, Ö. (2019). *Halkbilimi kuramları ve araştırma yöntemleri tarihine giriş*. Akçağ Yayınları.
- Dashtseren, U. (2021). Eski Göçebe Kavimlerinde Ateş Kültü. Mehmet Ali Bolat. 6. *Uluslararası öğrenci sempozyumu bildiriler kitabı -9- Tarih*. Uluslararası Öğrenci Dernekleri Federasyonu (UDEF), İstanbul.
- Dülger, C. (2019). İzmir Ödemiş'te kına gecesi âdetleri. *Uluslararası Folklor Akademi Dergisi*, 2(1), 53-68.
- Erken, F. (2019). *Korkuteli ilçesi ve köyleri folkloru (Derleme, İnceleme)*, Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Esen, A. Ş. (1997). *Anadolu ağıtları*. İletişim Yayınları.
- Gök Akyıldız, S. (2016). *Burdur yöresi Türk halk müziği ve özellikleri*. Doktora Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Gökalp, E. (2020). Kültür: Antropolojik Yaklaşımlar. *Kültür sosyolojisi* (Editör: Ergur, A. & Gökalp, E.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, no: 2318.
- Günay, U. (1999). *Osmanlı İmparatorluğu ve Türk halk kültürü*. Osmanlı Kültür ve Sanat, c.9, Yeni Türkiye Yayınları.
- Hacıgökmen, M.A. (2013). Türklerde yas âdeti temelleri ve sonuçları. *Tarihçiliğe adanmış bir ömür: Prof. Dr. Nejat Göyünç'e armağan*, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü Yayınları.
- Hekimoğlu, Ş. (2010). *Burdur'un folklorik eğlence kültürü*. Burdur Ticaret ve Sanayi Odası, Dilek Ofset.
- Kızılkaya, T. (2011). Antalya Korkuteli yöresi Kırkpınar Köyü geleneksel gelin giysileri. *Akdeniz Sanat*, 4(7), 115-117.
- Mejía, R. & Guillermo, R. (2016). *Elementos de la música folclórica como material musical en la composición: unión de la tradición y la academia en la composición contemporánea (Elements of folk music as musical material in composition: union of tradition and academy in contemporary composition)*. Master Thesis. Universidad EAFIT, Columbia.
- Moğol, H. (2010). Beylikler Dönemi Antalyası (Tekeoğulları Beyliği). *Dünden bugüne Antalya*, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, 113.

Öğüt Eker, G. (2000). Türk Düğün Geleneği İçinde Karakeçili Türk Düğününün Ritüel Açısından Değerlendirilmesi. *Milli Folklor Dergisi*, 46, 92-100.

Örnek, S.V. (2000). *Türk halkbilimi*. Kültür Bakanlığı Yayınları.

Özdemir, M. (2018). *Yağlı güreş folkloru (Antalya ili örneğinde)*. Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

Özlem, D. (2008). *Kültür bilimleri ve kültür felsefesi (5. baskı)*. Doğu Batı Yayınları.

Pérez, J. M. (1999). *La tradición evocada: folklore y folklorismo (The evoked tradition: folklore and folklorism)*. Universidad de Cantabria. Tradición Oral: 81-107.

Savaş, C. (2022). *Burdur ili Tefenni ilçesindeki 1970'li yıllara ait düğün gelenek-görenekleri ve müzik pratikleri*. Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

Şimşek, A. (2012). Araştırma Modelleri. *Anadolu Üniversitesi yayını*, No: 2653. s.80-16.

TRT Müzik Dairesi THM Repertuarı Nota Yayınları

Yakıcı, A. (1991). Düğün kelimesi ve kültürümüzdeki yeri. *Milli Folklor Dergisi*, 11, 33-36.

Yakıcı, A. (1992). Anadolu düğün geleneğinin sosyal hayata, sanata ve edebiyata etkisine dair. *Milli Folklor*, 2, 28-31.

Yaldızkaya, Ö.F. (2018). *Emirdağ yöresi Türkmen ağıtları*. Emirdağ Belediyesi Kültür Yayınları:5, Kanyılmaz Matbaacılık.

Yolcu, M.A. & Aça, M., (2017). Yapısal işlevselcilik açısından folklorda değişme ve işlevsel zorunluluklar modeli. *Folklor/ Edebiyat*, 23(92), 13-28.

Web Sitesi

www.repertukul.com/ TRT Türk Halk Müziği Nota Arşivi

<https://sozluk.gov.tr/TDK>

<https://aleph.org.mx/que-significa-la-musica-folclorica>

Yazarların Biyografileri

Doç. Dr. **Sevilay GÖK**, 1985 tarihinde Adana’da doğmuş, 1998 yılında bağlama eğitimine başlamıştır. 2008 yılında Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Programından mezun olmuştur. 2011 yılında aynı üniversitede Müzik Eğitimi alanında Yüksek Lisans öğrenimini tamamlamıştır. 2012 yılında Akdeniz Üniversitesi Antalya Devlet Konservatuarı Türk Müziği Bölümü Türk Halk Müziği Anasanat Dalında Öğretim Görevlisi olarak göreve başlamıştır. 2016 yılında Necmettin Erbakan Üniversitesi Müzik Eğitimi Doktora derecesini almıştır. 2017 yılında Akdeniz Üniversitesi Antalya Devlet Konservatuarı Öğretim üyesi olarak atanmış, 2021 yılında Türk Halk Müziği Yorumculuk alanında “Doçent Doktor”

unvanını almıştır. Dr. Sevilay GÖK, hali hazırda Akdeniz Üniversitesi Antalya Devlet Konservatuarı bünyesinde akademik çalışmalarının yanında sanatsal faaliyetlerini de aktif olarak sürdürmektedir.

Kurum: Akdeniz Üniversitesi, Antalya Devlet Konservatuarı, Türk Müziği Bölümü, Antalya, Türkiye.

Email: sevilaygok@akdeniz.edu.tr

ORCID: 0000-0002-6635-718X

1985 yılında Antalya’da doğan **Cem SAVAŞ**, Burdur’un Tefenni ilçesinin Hasanpaşa köyü nüfusuna kayıtlıdır. İlkokul eğitimini Isparta’nın Yalvaç ilçesinde, ortaokul ve lise eğitimini Antalya’da tamamlamıştır. 2007 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği programından mezun olduktan sonra Erzurum, Kırklareli ve Antalya illerinde müzik öğretmeni olarak görev yapmıştır. 2022 yılında Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzik Anasanat Dalı yüksek lisans programından mezun olmuştur. Çocukluk yaşlarından itibaren müzikle ilgilenen Cem SAVAŞ birçok kültürel, sanatsal faaliyet içerisinde yer almış ve katkıda bulunmuştur.

2021 yılında Antalya’ da Millî Eğitim Müdürlüğü, Temel Eğitim, Dijital İçerik Geliştirme, bölümüne görevlendirilmiştir. Bu görevine halen devam etmektedir.

Email: cemmusic@gmail.com

ORCID: 0000-0001-6228-2689

Analysis of the wedding traditions of Korkuteli region in terms of music folklore

Extended Abstract

The institution of marriage in Turkish society carries great significance and importance, such as establishing a home, ensuring the continuity of familial lineage, changes in social status, and strengthening kinship ties. The “wedding”, which is one of the richest elements of Turkish society in terms of music and folklore, has been one of the primary areas of research for Turkish music researchers in the transmission of many cultural musical sources. The wedding practice varies from region to region according to tradition, custom, and belief. The Korkuteli region has become a sample of music and folklore research in terms of its geographical features, deep-rooted history, and broad and deep cultural roots. These traditions, customs, and practices that are seen in every region are also witnessed within the specific values of the Korkuteli region. This study, which presents traditional wedding traditions in Korkuteli from a music and folklore perspective, is important for highlighting the region’s specific cultural contexts and for transforming the data collected into written documents to serve as a source of reference for future studies. As the Korkuteli region is a rural area, the transmission of culture and tradition usually occurs through individuals. The arrival of technological developments and opportunities to the region after the 1980s has made it difficult to access activities and practices that were carried out until that period. This situation can be likened to tracking in the dark. Therefore, the opinions and experiences of those who lived during and reflect upon those times are significant. Over time, the development of technological opportunities has enabled research to gain momentum. This study seeks answers to questions that identify the traditional wedding customs in the Korkuteli region, how they are applied, what songs belonging to the region are included in the TRT (Inst. of Turkish Radio and Television) Turkish folk music archive, in what format, in which scales, in which sound ranges, and in which measures, and what the themes in the lyrics of the songs are, and which songs are performed at traditional henna and weddings. The data of this study, designed through the case study and cultural analysis (ethnography) model of qualitative research methods, were analysed through descriptive analysis. Relevant data was created by utilising interviews with sources in the region and the various documents obtained. Weddings in the Korkuteli region are undertaken in three stages: pre-wedding, wedding, and post-wedding. In the pre-wedding process, there are several events such as “kız isteme” (asking for permission from the girl’s parents), “dürü” (a form of engagement ceremony), sending out invitations, and the wedding procession including “tongavut/tartala” (tossing coins), “keşkek dövm” (preparing a traditional wedding dish), “yuka ağzı” (the groom’s ceremonial entrance), “ıspa/ıspayı/ıspahi” (a traditional dance), and various games. During the wedding, the “çeyizaltı” (bridal dowry), “maşala” (another traditional dance), wrestling, “kına” (henna night), “yas etme” (mourning ceremony), and “kız alma” (bride’s departure) rituals take place. After the wedding, “gelin yüzü” (bridal face painting) is performed. Traditional weddings are held for three days on Fridays, Saturdays and Sundays, or Tuesdays, Wednesdays and Thursdays, and the pre-wedding preparations and post-wedding rituals can extend the process to five days in total. In traditional weddings, when the bride and groom enter the wedding house, they show their intention and belief in the longevity and fertility of their marriage by having oil smeared on the door, nails hammered in, and their heads sprinkled with sugar, nuts, corn, and wheat. Nine folk songs from the Korkuteli region in the TRT Turkish folk music archive have similarities in five different modes, namely “Gülizar,” “Hicaz,” “Hüseyni,” “Uşşak,” and “Zirgüleli Hicaz,” with the most commonly used mode being “Gülizar.” Six different time signatures, including 2/4, 4/4, 6/2-9/2, 9/4, 7/8, and 9/8, are used in these songs, with 9/8 being the most common. Turkish folk songs are seen in four different voice ranges and melodies are mostly in the range of eight and nine voices. The themes of folk songs are mostly about love, longing, and being far from home. In the region, women sing two types of lamentation: one sung during weddings and the other sung after someone has passed away. Laments do not have a rhythmic or melodic structure and are sung in a crying form. In traditional henna nights and weddings, female performers play the copper basin while male performers play the drum, zurna (a wind instrument), and bağlama (a stringed instrument). As a result, many practices carried out during traditional weddings are still commonly seen today. However, with the development of technology and the ease of access, the proliferation of mass communication tools, changes in social communication, the impact of migration from villages to cities, and changes in occupations, many factors that come with the times have also led to the possibility of these traditional weddings and rituals changing and eventually being forgotten over time. The importance of the work done to assess the cultural and sociological value of traditional weddings, to compare the past with the present, and to ensure that they are not forgotten is evident. In Korkuteli region, from the 1970s to the present day, a period during which traditional wedding customs were documented from a musical and folkloric perspective, and in this context, a study was presented that narrates the region-specific cultural textures that serve as a source for future field studies. Studies focused on the music and folklore of traditional weddings can be presented at interdisciplinary conferences or seminars, and folk songs collected from the region can be performed in concerts with appropriate explanations.

Keywords

Korkuteli (a district in Antalya Province, Turkey), music folklore, tradition, Turkish folk music, wedding

